

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝVOJOVÁ STÁDIA TRESTNÉHO ČINU

Autor práce: Karolína Blaschkeová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Karolína Blaschkeová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Vývojová stadia trestného činu

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Developmental Stages of a Crime

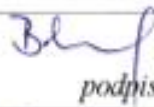
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen 2025

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je systematicky vymezit rozdíly mezi jednotlivými vývojovými stadii trestného činu (příprava, pokus, dokonání) a na základě rozboru judikatury českých soudů formulovat přehled nejčastějších interpretačních problémů při jejich rozlišování v praxi trestního práva. Vedlejším cílem bakalářské práce je návrh doporučení směřujících ke zpřesnění výkladu a sjednocení aplikační praxe.

Student: Karolína Blaschkeová	26.6.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian	26.6.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	28.8.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	29.8.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	29.8.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radku Fabianovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BLASCHKEOVÁ, K. *Vývojová stádia trestného činu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 77s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Klíčová slova: trestný čin, vývojová stádia trestného činu, příprava trestného činu, pokus trestného činu, dokonání trestného činu, trestní odpovědnost, judikatura, trestní právo.

Bakalářská práce se zabývá problematikou vývojových stádií trestného činu, zejména přípravou a pokusem trestného činu a jejich významem z hlediska trestní odpovědnosti pachatele. Cílem práce je analyzovat jednotlivá vývojová stádia trestného činu, vymezit jejich základní znaky a poukázat na aplikační problémy, které vznikají při jejich rozlišování v soudní praxi, především mezi přípravou a pokusem trestného činu.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s trestným činem a podrobně rozebrána jednotlivá vývojová stádia trestného činu včetně souvisejících institutů. Praktická část se zaměřuje na analýzu judikatury Nejvyššího soudu České republiky a konkrétních případů ze soudní praxe, které ilustrují problematiku rozlišení mezi jednotlivými stádii trestné činnosti.

Součástí práce je rovněž komparace české a slovenské právní úpravy a rozhovory s informanty z praxe, které přispívají k propojení teoretických poznatků s praktickými zkušenostmi. V práci jsou využity zejména metody analýzy, komparace a syntézy.

Na základě provedené analýzy bylo zjištěno, že největší aplikační problémy vznikají při rozlišování mezi přípravou a pokusem trestného činu. Klíčovou roli při jejich výkladu hraje judikatura, přičemž hlavním problémem není samotná právní úprava, ale její aplikace v konkrétních případech.

ABSTRACT

BLASCHKEOVÁ, K. *Leadership and Management Skills: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 77pp. Supervisor: Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Key words: crime, stages of development of a crime, preparation of a crime, attempted crime, completion of a crime, criminal liability, case law, criminal law.

The bachelor's thesis deals with the issue of the developmental stages of a crime, especially the preparation and attempt of a crime, and their significance from the point of view of the criminal liability of the perpetrator. The aim of the thesis is to analyze the individual developmental stages of a crime, define their basic features and point out the application problems that arise when distinguishing them in judicial practice, especially between the preparation and attempt of a crime.

The thesis is divided into a theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic concepts related to a crime and analyzes in detail the individual developmental stages of a crime, including related institutes. The practical part focuses on the analysis of the case law of the Supreme Court of the Czech Republic and specific cases from judicial practice, which illustrate the issue of distinguishing between the individual stages of criminal activity.

The thesis also includes a comparison of Czech and Slovak legislation and interviews with informants from practice, which contribute to connecting theoretical knowledge with practical experience. The thesis mainly uses the methods of analysis, comparison and synthesis.

Based on the analysis, it was found that the greatest application problems arise when distinguishing between preparation and attempt of a crime. Case law plays a key role in their interpretation, with the main problem not being the legal regulation itself, but its application in specific cases.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	13
2 Trestný čin a jeho znaky	15
2.1 Znaky trestného činu	15
2.1.1 Objekt trestného činu	16
2.1.2 Objektivní stránka trestného činu	16
2.1.3 Subjekt trestného činu.....	17
2.1.4 Subjektivní stránka trestného činu	18
2.2 Formální a materiální pojetí trestného činu	19
2.3 Skutková podstata trestného činu	20
2.4 Okolnosti vylučující protiprávnost	20
3 Vývojová stadia trestného činu.....	23
3.1 Příprava trestného činu	24
3.1.1 Znaky přípravy trestného činu.....	24
3.1.2 Formy přípravy trestného činu	25
3.1.3 Trestnost přípravy trestného činu.....	26
3.1.4 Zánik trestní odpovědnosti	26
3.1.5 Praktické otázky a příklady	27
3.2 Pokus trestného činu.....	28
3.2.1 Znaky pokusu trestného činu.....	28
3.2.2 Druhy pokusu trestného činu.....	29
3.2.3 Trestnost pokusu trestného činu	29
3.2.4 Zánik trestní odpovědnosti za pokus.....	30
3.2.5 Praktické otázky a souvislosti.....	31
3.3 Dokonání trestného činu	32
3.3.1 Formy dokonání trestného činu	32
3.3.2 Okamžik dokonání a jeho význam.....	33

3.3.3	Trestní odpovědnost a praktické příklady.....	33
3.4	Exces	34
3.5	Předčasně dokonáný trestný čin	35
3.5.1	Charakteristika předčasně dokonáných trestných činů.....	36
3.5.2	Příklady předčasně dokonáných trestných činů	36
3.5.3	Vztah k pokusu a přípravě.....	36
3.5.4	Význam v praxi	36
4	Vývojová stádia trestného činu v soudní praxi	38
4.1	Judikatura k přípravě trestného činu	38
4.2	Judikatura k pokusu trestného činu.....	40
4.3	Hraniční případy mezi přípravou a pokusem.....	41
4.4	Analýza vybraných případů	42
4.4.1	Případ č. 1 – Rozlišení mezi přípravou a pokusem	42
4.4.2	Případ č. 2 – Dobrovolné upuštění a jiný trestní čin	44
4.4.3	Případ č. 3 – Posouzení bezprostřednosti jednání	45
4.5	Shrnutí poznatků ze soudní praxe.....	46
5	Komparace právní úpravy vývojových stádií trestného činu	49
5.1	Vývojová stádia trestného činu v právní úpravě České republiky.....	49
5.2	Vývojová stádia trestného činu v právní úpravě Slovenské republiky	50
5.2.1	Příprava trestného činu podle slovenského trestního práva	51
5.2.2	Pokus trestného činu podle slovenského trestního práva.....	52
5.2.3	Dokonání trestného činu podle slovenského trestního práva	53
5.3	Komparace české a slovenské právní úpravy	54
6	Vyhodnocení rozhovorů s informanty z praxe.....	56
6.1	Praktické problémy při aplikaci vývojových stádií trestného činu	58
6.2	Doporučení ke zpřesnění výkladu a sjednocení aplikační praxe	59
	Závěr	61
	Seznam použitých zdrojů.....	63

Seznam příloh	67
---------------------	----

Úvod

Problematika vývojových stádií trestného činu představuje významnou součást trestního práva hmotného, neboť umožňuje postihovat nejen dokonané trestné činy, ale za splnění zákonných podmínek také jednání, která k jejich dokonání směřují nebo pro jejich spáchání vytvářejí podmínky. Trestní právo tak neplní pouze represivní funkci, ale současně i funkci preventivní, kdy zasahuje již ve fázi ohrožení právem chráněných zájmů. Tímto způsobem přispívá k ochraně základních společenských hodnot, mezi které patří zejména život a zdraví, majetek, osobní svoboda či veřejný pořádek.

Vývojová stadia trestného činu, tedy příprava, pokus a dokonání, představují jednotlivé fáze realizace trestného jednání, které se liší mírou zásahu do chráněného zájmu. Zatímco u přípravy jde zpravidla o vytváření podmínek pro spáchání trestného činu a zásah do chráněného zájmu je pouze potenciální, u pokusu již dochází k bezprostřednímu směřování k jeho dokonání a k reálnému ohrožení chráněného zájmu. U dokonání trestného činu pak dochází k naplnění všech znaků skutkové podstaty a k faktickému porušení nebo ohrožení chráněného zájmu.

Správné rozlišení jednotlivých stádií trestného činu má zásadní význam pro právní kvalifikaci skutku, určení rozsahu trestní odpovědnosti pachatele i stanovení druhu a výše trestu. V aplikační praxi však často dochází k nejasnostem při vymezování hranice mezi přípravou a pokusem trestného činu, což může vést k rozdílným právním závěrům a rozhodnutím soudů. Tyto rozdíly mohou mít zásadní dopad na postavení pachatele, neboť odlišná právní kvalifikace může znamenat rozdílnou trestní sazbu i odlišné právní důsledky.

Klíčovým kritériem pro rozlišení přípravy a pokusu je zejména bezprostřednost jednání pachatele směřujícího k dokonání trestného činu. Toto kritérium je však nutné posuzovat vždy individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu, zejména na úmysl pachatele, časovou a místní souvislost jeho jednání a reálnou možnost vzniku následku. V praxi tak nelze vycházet pouze z formálního posouzení jednotlivých kroků pachatele, ale je nezbytné komplexní hodnocení všech relevantních okolností.

Významnou roli při posuzování vývojových stádií trestného činu hraje judikatura soudů, zejména Nejvyššího soudu České republiky, která poskytuje interpretační vodítka a přispívá k jednotnému výkladu právních norem. Právě prostřednictvím judikatury dochází k upřesňování hranic mezi jednotlivými stádii

trestné činnosti a k řešení konkrétních aplikačních problémů, které právní úprava sama o sobě vždy dostatečně neřeší.

Vedle základního vymezení vývojových stádií trestného činu je třeba věnovat pozornost i dalším souvisejícím institutům, které mají význam pro správné posouzení trestní odpovědnosti. Jedná se například o dobrovolné upuštění od pokusu trestného činu, které může za splnění zákonných podmínek vést k zániku trestní odpovědnosti, nebo o předčasně dokonaný trestný čin, u něhož zákon považuje za dokonané, již jednání, které by jinak mohlo být kvalifikováno pouze jako pokus. Tyto instituty doplňují klasické pojetí vývojových stádií a umožňují komplexnější pohled na trestnou činnost.

Cílem této bakalářské práce je systematicky vymezit rozdíly mezi jednotlivými vývojovými stádii trestného činu (příprava, pokus, dokonání) a na základě rozboru judikatury českých soudů formulovat přehled nejčastějších interpretačních problémů při jejich rozlišování v praxi trestního práva. Vedlejším cílem bakalářské práce je návrh doporučení směřujících ke zpřesnění výkladu a sjednocení aplikační praxe. Práce se zaměřuje především na rozlišení mezi jednotlivými stádii trestné činnosti a na identifikaci aplikačních problémů, které při jejich posuzování vznikají v soudní praxi.

Součástí práce je rovněž analýza judikatury Nejvyššího soudu a vybraných případů, které ilustrují problematiku vymezování hranice mezi přípravou a pokusem trestného činu. Práce také porovnává právní úpravu České republiky s právní úpravou Slovenské republiky a hodnotí jejich základní shody a rozdíly.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s trestným činem a jeho znaky a následně je podrobně rozebrána právní úprava jednotlivých vývojových stádií trestného činu, jejich znaky, podmínky trestnosti a právní důsledky.

Praktická část práce se zaměřuje na analýzu judikatury a vybraných případů ze soudní praxe, které ilustrují problematiku vymezení jednotlivých stádií trestného činu, zejména v hraničních situacích mezi přípravou a pokusem. Součástí práce je rovněž komparace české právní úpravy s právní úpravou Slovenské republiky a rozhovory s odborníky z praxe, které přispívají k propojení teoretických poznatků s praktickými zkušenostmi.

Při zpracování práce byly využity zejména metody analýzy, komparace a syntézy. Analytická metoda byla použita při rozboru právní úpravy, odborné literatury a judikatury, komparativní metoda při srovnání české a slovenské právní úpravy a metoda syntézy při formulaci závěrů práce.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou vývojových stádií trestného činu, konkrétně přípravou, pokusem a dokonáním trestného činu a jejich významem z hlediska trestní odpovědnosti pachatele. Uvedené instituty představují základní fáze realizace trestného jednání a jejich správné vymezení je nezbytné pro přesnou právní kvalifikaci skutku i pro spravedlivé posouzení trestní odpovědnosti.

Hlavním cílem bakalářské práce je systematicky vymežit rozdíly mezi jednotlivými vývojovými stádií trestného činu (příprava, pokus, dokonání) a na základě rozboru judikatury českých soudů formulovat přehled nejčastějších interpretačních problémů při jejich rozlišování v praxi trestního práva. Důraz je kladen především na vzájemné odlišení těchto stádií a na identifikaci aplikačních problémů, které při jejich posuzování vznikají v soudní praxi.

Vedle hlavního cíle si práce klade také několik dílčích cílů. Prvním dílčím cílem je vymežit právní úpravu jednotlivých vývojových stádií trestného činu podle platného právního řádu České republiky a objasnit jejich postavení v systému trestního práva. Druhým dílčím cílem je analyzovat rozdíly mezi přípravou a pokusem trestného činu, které představují v aplikační praxi jeden z nejčastějších problémů. Třetím dílčím cílem je zhodnotit význam judikatury při výkladu těchto institutů a poukázat na její roli při sjednocování rozhodovací praxe soudů. Dalším dílčím cílem je zhodnotit významné shody a rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou vývojových stádií trestného činu a posoudit jejich dopady na aplikační praxi. Součástí práce je rovněž zohlednění poznatků z praxe prostřednictvím rozhovorů s odborníky.

Při zpracování bakalářské práce byly využity zejména metody analýzy, komparace a syntézy. Analytická metoda byla aplikována při rozboru právní úpravy obsažené v trestním zákoníku, odborné literatury a judikatury Nejvyššího soudu České republiky. Prostřednictvím této metody byly jednotlivé instituty rozčleněny na dílčí prvky a podrobeny detailnímu zkoumání, zejména s ohledem na rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu.

Komparativní metoda byla využita při srovnání právní úpravy vývojových stádií trestného činu v České republice a ve Slovenské republice, což umožnilo identifikovat podobnosti i rozdíly mezi oběma právními řády, zejména pokud jde o vymezení přípravy, pokusu a podmínek jejich trestnosti. Metoda syntézy byla následně použita při formulaci závěrů práce, kdy byly jednotlivé poznatky spojeny do uceleného celku.

Zdrojem informací byly především právní předpisy, zejména zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále odborná literatura zaměřená na trestní právo hmotné a judikatura soudů, zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky. V praktické části práce byla provedena analýza vybraných případů ze soudní praxe, které ilustrují problematiku vymezení jednotlivých vývojových stádií trestného činu, především v hraničních situacích mezi přípravou a pokusem.

Součástí praktické části práce jsou rovněž rozhovory s informanty z praxe, jejichž cílem bylo doplnit teoretické poznatky o praktické zkušenosti z oblasti aplikace trestního práva. Tyto rozhovory přispěly k hlubšímu pochopení problematiky a umožnily konfrontovat teoretická východiska s reálnou rozhodovací praxí.

Použité metody a zdroje umožnily komplexní zpracování zvoleného tématu a přispěly k naplnění stanoveného cíle práce. Výsledkem je ucelený pohled na problematiku vývojových stádií trestného činu, který reflektuje jak teoretická východiska, tak praktické aspekty jejich aplikace.

2 Trestný čin a jeho znaky

Pro správné pochopení jednotlivých vývojových stádií trestného činu je nezbytné nejprve vymezit samotný pojem trestného činu a jeho základní zákonné znaky. Pouze jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty stanovené trestním zákoníkem, lze považovat za trestný čin a vyvodit z něj trestní odpovědnost podle trestního práva. Vymezení těchto znaků je proto důležité nejen pro posouzení trestnosti konkrétního jednání, ale také pro správné rozlišování mezi jednotlivými vývojovými stádii trestného činu, tedy mezi přípravou, pokusem a dokonáním.¹

Podle § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. Z této definice vyplývá, že k trestní odpovědnosti nestačí pouze samotná protiprávnost jednání, ale je nutné, aby konkrétní čin naplnil všechny zákonné znaky skutkové podstaty stanovené trestním zákoníkem.²

Současná právní úprava vychází především z tzv. formálního pojetí trestného činu, kdy rozhodující je právě naplnění zákonem stanovených znaků skutkové podstaty. Materiální hledisko, tedy společenská škodlivost jednání, však nadále plní významnou roli při posuzování závažnosti konkrétního činu. Toto hledisko se uplatňuje zejména v hraničních případech, kdy je třeba posoudit, zda jednání dosahuje takové intenzity, aby bylo namístě uplatnit trestněprávní odpovědnost.³

2.1 Znaky trestného činu

Znaky trestného činu představují zákonem stanovené podmínky, jejichž současné naplnění je nezbytné pro vznik trestní odpovědnosti pachatele. Pokud některý ze znaků skutkové podstaty chybí, nelze dané jednání kvalifikovat jako trestný čin, a to bez ohledu na jeho případnou morální nebo společenskou nevhodnost.⁴ Z tohoto důvodu je správné vymezení jednotlivých znaků trestného činu zásadní pro posouzení trestnosti konkrétního jednání.

¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. s 120. ISBN 978-80-7400-893-1.

² ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. s 50. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁴ PORADA, Viktor a RAIS, Karel. *Právní, kriminalistické a kybernetické aspekty kybernetické kriminality a bezpečnosti: pocta Vladimíru Smejkalovi*. Vydání: první. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2021. s 91. ISBN 978-80-7623-065-1.

Trestní právo tradičně rozlišuje čtyři základní znaky skutkové podstaty trestného činu, a to objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku. Tyto znaky tvoří vzájemně provázaný systém, který umožňuje komplexní posouzení trestnosti konkrétního jednání a jeho správnou právní kvalifikaci.⁵

2.1.1 Objekt trestného činu

Objektem trestného činu se rozumí zájem chráněný trestním zákonem. Jedná se o hodnoty, které právní řád považuje za natolik významné, že jejich ochranu zajišťuje prostřednictvím trestního práva. Mezi chráněné zájmy patří zejména život a zdraví, majetek, osobní svoboda, lidská důstojnost, rodina a mládež, řádný výkon veřejné moci, bezpečnost státu, ústavní zřízení České republiky, obrana státu či veřejný pořádek.

Vymezení objektu trestného činu má zásadní význam pro správnou právní kvalifikaci jednání, neboť každá skutková podstata chrání konkrétní právem chráněný zájem. Rozpoznání, který zájem byl jednáním pachatele porušen nebo ohrožen, je proto klíčové nejen pro určení druhu trestného činu, ale také pro posouzení jeho závažnosti.

Je však třeba uvést, že trestný čin může chránit nejen jeden, ale i více objektů současně. V takovém případě se rozlišuje tzv. hlavní objekt, který je chráněn především, a vedlejší objekt, jehož ochrana je druhotná. Typickým příkladem je trestný čin loupeže podle § 173 trestního zákoníku, který zasahuje jak do osobní svobody poškozeného, tak do jeho majetkových práv. Jedná se tedy o trestný čin chránící více právem chráněných zájmů současně.⁶

2.1.2 Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránka trestného činu představuje vnější projev trestného jednání a tvoří jednu ze základních složek skutkové podstaty trestného činu. Jejím prostřednictvím se projevuje konkrétní jednání pachatele ve vnějším světě, a to způsobem, který je právně relevantní z hlediska trestního práva.

Mezi základní znaky objektivní stránky patří zejména jednání, následek a příčinná souvislost mezi jednáním a následkem. Jednání může mít podobu konání, tedy aktivního chování pachatele, nebo opomenutí, kdy pachatel nesplní povinnost konat, ačkoliv k tomu byl povinen. Opomenutí je považováno za trestné zejména tehdy,

⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 60. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Právnické učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s 210. ISBN 978-80-7380-838-9.

pokud pachatel měl zvláštní právní povinnost jednat, například vyplývající ze zákona, smlouvy nebo z jeho předchozího jednání.

Následek představuje porušení nebo ohrožení chráněného zájmu. V závislosti na charakteru skutkové podstaty se rozlišují trestné činy poruchové, u nichž je vznik konkrétního následku nezbytný (například vznik škody nebo újmy na zdraví), a trestné činy ohrožovací, u nichž postačuje již samotné ohrožení chráněného zájmu bez nutnosti vzniku konkrétního následku.

Dalším významným znakem objektivní stránky je příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi jednáním pachatele a vzniklým následkem. Příčinná souvislost znamená, že následek musí být důsledkem konkrétního jednání pachatele. V trestním právu se posuzuje, zda by k následku došlo i bez tohoto jednání, přičemž je nutné prokázat, že jednání pachatele bylo podstatnou příčinou vzniku následku.

Objektivní stránka trestného činu může být v některých případech doplněna i dalšími znaky, jako jsou například místo, čas nebo způsob spáchání trestného činu. Tyto znaky mohou mít význam pro přesnější vymezení skutkové podstaty nebo pro určení kvalifikované skutkové podstaty.

Význam objektivní stránky se výrazně projevuje také při posuzování jednotlivých vývojových stádií trestného činu. Rozhodující je zejména otázka, zda již došlo k naplnění znaku následku, nebo zda jednání zůstalo pouze ve fázi pokusu. Toto posouzení má zásadní význam pro stanovení trestní odpovědnosti pachatele a pro určení právní kvalifikace skutku.⁷

2.1.3 Subjekt trestného činu

Subjektem trestného činu je pachatel, tedy osoba, která se trestného jednání dopustila. V českém trestním právu může být subjektem trestného činu jak fyzická osoba, tak za splnění zákonných podmínek i osoba právnická. Základními podmínkami trestní odpovědnosti fyzické osoby jsou dosažení věku patnácti let a přičetnost.⁸

Přičetnost představuje schopnost pachatele rozpoznat protiprávnost svého jednání a současně schopnost své jednání ovládat. Pokud tyto schopnosti v době spáchání činu chybí, jedná se o nepřičetnost, která vylučuje trestní odpovědnost.

⁷ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Právnické učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s 215. ISBN 978-80-7380-838-9.

⁸ FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. s 97. ISBN 978-80-7676-898-7.

Naopak v případě snížené přičetnosti může být trestní odpovědnost zachována, přičemž tato skutečnost se zohledňuje při rozhodování o druhu a výši trestu.

Posouzení přičetnosti pachatele musí vycházet z individuálního hodnocení konkrétního případu a z odborných závěrů znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie nebo psychologie. Soudy současně zdůrazňují, že samotná existence duševní poruchy automaticky nevylučuje trestní odpovědnost, pokud pachatel byl schopen alespoň částečně rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat. Vymezení subjektu trestného činu má zásadní význam při posuzování trestní odpovědnosti konkrétní osoby za spáchané jednání a při hodnocení jejího zavinění. Judikatura přitom hraje klíčovou roli při výkladu těchto pojmů, neboť konkretizuje zákonné podmínky trestní odpovědnosti a přispívá k jejich jednotnému výkladu v praxi.⁹

2.1.4 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k jeho jednání a k následku, který tímto jednáním způsobuje. Představuje psychickou stránku trestného činu a tvoří nezbytnou součást skutkové podstaty. Základním prvkem subjektivní stránky je zavinění, bez jehož existence nelze o trestném činu hovořit. Trestní právo je založeno na zásadě odpovědnosti za zavinění (*nullum crimen sine culpa*), což znamená, že trestní odpovědnost může být vyvozena pouze tehdy, pokud je prokázáno zavinění pachatele.

Zavinění může mít dvě základní formy, a to úmysl a nedbalost. Úmysl se dále dělí na úmysl přímý, kdy pachatel chtěl porušit nebo ohrozit chráněný zájem, a úmysl nepřímý, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může takový následek způsobit, a pro případ, že jej způsobí, byl s tím srozuměn. Nedbalost se rozlišuje na vědomou, kdy pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit chráněný zájem, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal, že k tomu nedojde, a nevědomou, kdy pachatel nevěděl, že může porušit nebo ohrozit chráněný zájem, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Trestní zákoník dále rozlišuje hrubou nedbalost, která spočívá ve zřejmém a výrazném porušení požadavku náležité opatrnosti a která je významná zejména u některých skutkových podstat trestných činů.

⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 90. ISBN 978-80-7502-576-0.

Subjektivní stránka trestného činu může být v některých případech doplněna i dalšími znaky, jako je například pohnutka (motiv), cíl nebo záměr pachatele. Tyto znaky mohou mít význam zejména u kvalifikovaných skutkových podstat nebo při hodnocení závažnosti trestného činu.

Pro správné posouzení formy zavinění je nezbytné vycházet ze všech okolností konkrétního případu, zejména z chování pachatele před činem, v jeho průběhu i po jeho dokonání. Zavinění nelze předpokládat, ale musí být v trestním řízení spolehlivě prokázáno. Forma zavinění má zásadní význam nejen pro samotnou existenci trestní odpovědnosti, ale také pro určení závažnosti trestného činu a následné stanovení druhu a výše trestu. V kontextu vývojových stádií trestného činu má subjektivní stránka zvláštní význam, neboť příprava a pokus jsou zpravidla možné pouze u úmyslných trestných činů. Posouzení subjektivní stránky je proto klíčové pro určení, v jaké fázi se trestná činnost nachází a jak bude právně kvalifikována.¹⁰

2.2 Formální a materiální pojetí trestného činu

Při vymezování trestného činu je třeba rozlišovat mezi formálním a materiálním pojetím trestného činu. Současná právní úprava České republiky vychází především z formálního pojetí, které klade důraz na naplnění zákonných znaků skutkové podstaty stanovených trestním zákoníkem. Rozhodující je tedy skutečnost, zda konkrétní jednání odpovídá zákonnému popisu trestného činu uvedenému v právním předpisu.

Vedle formálního hlediska však hraje významnou roli také hledisko materiální. To se projevuje zejména v zásadě subsidiarity trestní represe, která je vyjádřena v § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Podle této zásady lze trestní odpovědnost a trestněprávní důsledky uplatnit pouze v případech společensky škodlivých činů, u nichž nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Trestní právo je tak chápáno jako prostředek *ultima ratio*, tedy krajní prostředek ochrany právem chráněných zájmů.

Rozlišení formálního a materiálního pojetí má význam zejména při posuzování hraničních situací, kdy je nutné zhodnotit, zda konkrétní jednání dosahuje takové intenzity, aby bylo namístě uplatnit prostředky trestního práva. Tento aspekt se může uplatnit také při hodnocení vývojových stádií trestného činu, zejména při posuzování

¹⁰ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s 95. ISBN 978-80-7380-651-4.

trestnosti přípravy a pokusu, kdy je třeba zohlednit nejen naplnění zákonných znaků, ale také závažnost konkrétního jednání.¹¹

2.3 Skutková podstata trestného činu

Skutková podstata trestného činu představuje zákonné vymezení znaků konkrétního trestného činu. Každá skutková podstata obsahuje popis typového jednání, které zákonodárce považuje za natolik závažné, že jej podrobuje trestněprávnímu postihu. Skutková podstata tak vymezuje hranice trestnosti určitého jednání a současně přispívá k právní jistotě při aplikaci trestního práva.

V odborné literatuře se zpravidla rozlišují základní, kvalifikované a privilegované skutkové podstaty trestných činů. Základní skutková podstata vymezuje typové znaky trestného činu v jeho základní podobě. Kvalifikovaná skutková podstata obsahuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, zpravidla z důvodu zvýšené závažnosti jednání, například v případě způsobení těžšího následku nebo spáchání činu za přitěžujících okolností. Naopak privilegovaná skutková podstata upravuje mírnější postih v situacích, kdy jsou splněny určité polehčující okolnosti.

Vymezení skutkové podstaty má zásadní význam při posuzování trestní odpovědnosti pachatele. Právě naplnění všech znaků skutkové podstaty rozhoduje o tom, zda je trestný čin dokonán, nebo zda jednání pachatele zůstalo pouze ve stadiu pokusu či přípravy. Posouzení těchto skutečností je v praxi klíčové pro správnou právní kvalifikaci konkrétního jednání.¹²

2.4 Okolnosti vylučující protiprávnost

Jedním ze základních předpokladů trestní odpovědnosti je protiprávnost jednání. Ne každé jednání, které formálně naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, však musí být zároveň protiprávní. Trestní zákoník proto upravuje tzv. okolnosti vylučující protiprávnost, při jejichž naplnění čin není považován za trestný.

Mezi základní okolnosti vylučující protiprávnost patří zejména nutná obrana (§ 29 trestního zákoníku), krajní nouze (§ 28 trestního zákoníku), svolení poškozeného (§ 30 trestního zákoníku), přípustné riziko (§ 31 trestního zákoníku) a oprávněné použití

¹¹ ČESKO. § 12 odst. 2 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

¹² NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s 110. ISBN 978-80-7380-651-4.

zbraně (§ 32 trestního zákoníku). Tyto instituty představují situace, kdy právní řád upřednostňuje ochranu určitého právem chráněného zájmu před jiným zájmem, který je v dané situaci omezen nebo porušen.

Nutná obrana představuje typický a zároveň nejčastěji aplikovaný případ okolnosti vylučující protiprávnost. Jednání, které by za běžných okolností naplňovalo znaky trestného činu, není považováno za protiprávní, pokud směřuje k odvrácení přímo hrozícího nebo trvajícího útoku na zájem chráněný trestním zákonem. Základním předpokladem nutné obrany je existence útoku, který musí být bezprostřední, protiprávní a musí směřovat proti chráněnému zájmu.

Obrana nemusí být stejně intenzivní jako útok, nesmí však být zcela zjevně nepřiměřená. Obránce není povinen ustupovat ani volit nejmírnější možný způsob obrany. Nutná obrana nesmí být posuzována přehnaně restriktivně. Při hodnocení přiměřenosti obrany je nutné přihlížet ke konkrétním okolnostem případu, zejména k intenzitě útoku, způsobu jeho provedení a k osobním poměrům obránce. Obránce není povinen volit nejmírnější prostředky obrany, pokud jsou splněny zákonné podmínky nutné obrany.¹³

Institut krajní nouze představuje další významnou okolnost vylučující protiprávnost. Na rozdíl od nutné obrany zde nejde o odvrácení útoku, ale o odvrácení bezprostředně hrozícího nebezpečí, které může být způsobeno jak lidskou činností, tak přírodními jevy nebo jinými okolnostmi. Podmínkou krajní nouze je, že nebezpečí nebylo možné odvrátit jinak a že způsobený následek není zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

Krajní nouze je tedy založena na principu proporcionality mezi chráněnými zájmy. Na rozdíl od nutné obrany je zde kladen větší důraz na vyváženost mezi odvráceným nebezpečím a způsobeným následkem. Judikatura Nejvyššího soudu v této souvislosti zdůrazňuje, že je nutné vždy individuálně posuzovat, zda zásah do chráněného zájmu byl v dané situaci ospravedlnitelný a zda byly splněny všechny zákonné podmínky pro aplikaci krajní nouze.

Vymezení okolností vylučujících protiprávnost má význam nejen pro obecné posouzení trestnosti jednání, ale také při hodnocení jednotlivých vývojových stádií trestného činu, tedy přípravy, pokusu i dokonání. Existence těchto okolností může mít

¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. s 399. ISBN 978-80-7400-893-1.

zásadní vliv na závěr, zda je konkrétní jednání trestné, a to bez ohledu na to, v jaké fázi se trestná činnost nachází.

V praxi může nastat situace, kdy jednání pachatele formálně naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, avšak vzhledem k existenci okolností vylučujících protiprávnost není takové jednání považováno za trestné.

Z uvedeného vyplývá, že posouzení existence okolností vylučujících protiprávnost je nezbytné v každé fázi trestné činnosti. Jejich význam spočívá v tom, že mohou zcela vyloučit trestnost jednání, a to i tehdy, pokud jednání jinak splňuje znaky přípravy, pokusu nebo dokonání trestného činu.¹⁴

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 120. ISBN 978-80-7502-576-0.

3 Vývojová stádia trestného činu

Vývojová stádia trestného činu představují jednotlivé fáze realizace trestného jednání, které se liší zejména mírou zásahu do právem chráněného zájmu a intenzitou trestní odpovědnosti pachatele. Trestní právo nepostihuje pouze dokonané trestné činy, ale za splnění zákonných podmínek také jednání, která k dokonání trestného činu směřují, avšak z různých důvodů k němu nedošlo.

Právní úprava vývojových stádií trestného činu je obsažena zejména v obecné části trestního zákoníku, konkrétně v ustanoveních upravujících přípravu (§ 20 trestního zákoníku), pokus (§ 21 trestního zákoníku) a dokonání trestného činu. Každé z těchto stádií představuje odlišnou fázi trestné činnosti a je spojeno s rozdílnými podmínkami trestnosti i s odlišným přístupem k posuzování trestní odpovědnosti pachatele.

Vedle těchto základních vývojových stádií je však třeba věnovat pozornost i dalším souvisejícím institutům, které mají význam pro správné posouzení trestní odpovědnosti, zejména excessu a předčasně dokonáným trestným činům. Tyto instituty doplňují klasické pojetí vývojových stádií a umožňují komplexnější pohled na trestnou činnost jako proces.

Smyslem postihování jednotlivých vývojových stádií trestného činu je ochrana právem chráněných zájmů již ve fázi, kdy hrozí jejich porušení. Trestní právo tak reaguje nejen na již vzniklý následek, ale i na jednání, která k jeho vzniku bezprostředně směřují, případně již vytvářejí podmínky pro jeho vznik. Současně však musí být respektována zásada subsidiarity trestní represe a přiměřenosti zásahu do práv jednotlivce.

Rozlišení mezi přípravou, pokusem a dokonáním trestného činu má zásadní význam pro určení rozsahu trestní odpovědnosti pachatele a pro stanovení výše trestu. V praxi bývá právě vymezení hranice mezi jednotlivými stádii často předmětem soudního posuzování, neboť není vždy jednoznačné, zda jednání pachatele již dosáhlo stadia pokusu, nebo zda zůstalo pouze ve fázi přípravy. Stejně tak může být problematické posouzení situací, kdy dochází k vybočení ze společného jednání nebo kdy zákon považuje za dokonané již jednání v ranější fázi.¹⁵

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 276-281. ISBN 978-80-7598-764-8.

3.1 Příprava trestného činu

Příprava trestného činu je upravena v § 20 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Podle tohoto ustanovení se přípravou rozumí úmyslné jednání spočívající zejména v organizování trestného činu, opatřování nebo přizpůsobování prostředků či nástrojů k jeho spáchání, dále ve spolčení, sročení, návodu nebo pomoci k trestnému činu, pokud k jeho dokonání dosud nedošlo.¹⁶

Příprava představuje nejranější trestně postižitelné vývojové stadium trestného činu, které předchází pokusu a následnému dokonání. Samotné úvahy, rozhodnutí či záměry pachatele nejsou trestné, což vyjadřuje zásada *Cogitationis poenam nemo patitur* (za pouhou myšlenku se netrestá).¹⁷ Pachatel jedná v úmyslu trestný čin spáchat, avšak jeho jednání se dosud nenachází ve fázi bezprostředního uskutečňování znaků skutkové podstaty. Jedná se tedy o fázi, ve které pachatel vytváří podmínky pro budoucí spáchání trestného činu.

Toto stadium trestného činu je charakteristické tím, že zásah do chráněného zájmu je zatím pouze potenciální. K přímému ohrožení nebo porušení chráněného zájmu zpravidla ještě nedochází, avšak jednání pachatele již směřuje k vytvoření podmínek, které mohou k takovému zásahu vést. Příprava však není trestná u všech trestných činů. Podle § 20 odst. 1 trestního zákoníku je příprava trestného činu trestný pouze u zvláště závažných zločinů, i kterých to trestní zákoník stanoví. U přečinů je příprava zásadně beztrestná. Trestnost přípravy se proto uplatní zejména u nejzávažnějších trestných činů, například u vraždy, teroristických trestných činů, obchodování s lidmi nebo některých forem loupeže a únosu.¹⁸

3.1.1 Znaky přípravy trestného činu

Základním znakem přípravy je úmyslné jednání pachatele směřující ke spáchání konkrétního trestného činu. Příprava je proto možná pouze u úmyslných trestných činů, neboť vyžaduje vědomé a cílené jednání.

Dalším znakem je absence bezprostřednosti jednání. Pachatel ještě nezačal naplňovat znaky skutkové podstaty, ale jeho jednání již vytváří konkrétní podmínky pro

¹⁶ ČESKO. § 20 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

¹⁷ AARON X. Fellmeth a HORWITZ, Maurice. *Guide to Latin in International Law*. Oxford University Press, 2021. s 57. ISBN 978-0-19-758312-8.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 397, 906. ISBN 978-80-7598-764-8.

její realizaci. Právě tato skutečnost představuje hlavní rozdíl mezi přípravou a pokusem trestného činu.

Významným znakem je rovněž konkrétnost jednání. Nestačí pouhé úvahy, plány či obecné záměry, ale musí jít o jednání, které je objektivně způsobilé vést ke spáchání určitého trestného činu. Rozhodující je existence konkrétních kroků, například opatřování prostředků nebo dohoda s dalšími osobami.¹⁹

3.1.2 Formy přípravy trestného činu

Příprava trestného činu může nabývat různých forem, které jsou demonstrativně vymezeny v § 20 trestního zákoníku.

Organizování trestného činu spočívá v plánování a řízení trestné činnosti, včetně koordinace jednotlivých osob. Organizátor zpravidla určuje role jednotlivých účastníků, zajišťuje potřebné prostředky nebo stanovuje způsob provedení trestného činu. Příkladem může být osoba, která naplánuje loupež, rozdělí úkoly mezi jednotlivé pachatele, určí čas a místo činu a koordinuje jeho průběh, aniž by se sama přímo účastnila jeho provedení.²⁰

Opatřování nebo přizpůsobování prostředků představuje například obstarávání zbraní, nástrojů nebo jiných pomůcek, případně jejich úpravu pro konkrétní účel.

Spolčení je dohoda dvou nebo více osob o spáchání trestného činu, přičemž postačuje již samotná dohoda. Sročení spočívá ve shromáždění více osob za účelem spáchání trestného činu. Spolčení je dohoda dvou nebo více osob o spáchání trestného činu, přičemž postačuje již samotné dosažení shody na budoucím protiprávním jednání. Není nutné, aby již byly rozděleny konkrétní úkoly nebo aby došlo k zahájení samotného útoku. Typicky může jít o situaci, kdy se několik osob domluví na spáchání vloupání a společně plánuje jeho provedení. Sročení spočívá ve faktickém shromáždění více osob za účelem spáchání trestného činu. Na rozdíl od spolčení zde nejde pouze o dohodu, ale o reálné seskupení osob připravených ke společnému jednání. Příkladem může být skupina osob, která se shromáždí s cílem napadnout jinou skupinu osob nebo

¹⁹ NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s 130. ISBN 978-80-7380-291-2.

²⁰ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 297, 906. ISBN 978-80-7598-764-8.

společně poškodit cizí majetek. Návod a pomoc znamenají působení na jinou osobu nebo usnadnění spáchání trestného činu^{21 22}

3.1.3 Trestnost přípravy trestného činu

Příprava trestného činu není trestná u všech trestných činů. Podle § 20 odst. 1 trestního zákoníku je přípravou pouze tehdy, jestliže směřuje ke zvlášť závažnému zločinu a trestní zákon u daného trestného činu její trestnost výslovně stanoví. Trestní postih přípravy proto představuje výjimku, která se uplatní pouze u nejzávažnějších forem kriminality.²³ Toto omezení vychází ze zásady subsidiarity trestní represe a z požadavku přiměřenosti trestněprávního zásahu.

Zákonodárce považuje za natolik závažné již samotné vytváření podmínek pro spáchání některých trestných činů, že umožňuje jejich postih již v této rané fázi. Typicky se jedná o trestné činy proti životu a zdraví, jako je vražda, dále o trestné činy proti svobodě, například únos, nebo o závažné majetkové trestné činy, jako je loupež, případně trestné činy teroristické povahy.

Lze tak hovořit o tzv. kvalifikované přípravě, kdy zákon výjimečně připouští trestnost již ve fázi přípravy, a to s ohledem na vysokou společenskou škodlivost těchto jednání.²⁴

3.1.4 Zánik trestní odpovědnosti

Podle § 20 odst. 3 trestního zákoníku zaniká trestní odpovědnost za přípravu tehdy, pokud pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání směřujícího ke spáchání trestného činu a zároveň odstraní nebezpečí, které vzniklo.²⁵

Dobrovolnost znamená, že pachatel jedná z vlastní vůle, nikoli pod vlivem okolností, například z obavy z odhalení. Odstranění nebezpečí pak spočívá v tom, že pachatel zabrání tomu, aby jeho předchozí jednání mohlo vést k dokonání trestného činu.

²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2023. Velké komentáře. s 295. ISBN 978-80-7400-893-1.

²² ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 278, 906. ISBN 978-80-7598-764-8.

²³ ČESKO. § 20 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

²⁴ CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ František, STOČESOVÁ Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s 120. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.

²⁵ ČESKO. § 20 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

Je však nutné zdůraznit, že zánik trestní odpovědnosti se vztahuje pouze k přípravě konkrétního zamýšleného trestného činu. Pokud jednání pachatele již naplnilo znaky jiného trestného činu, trestní odpovědnost za tento trestný čin zůstává zachována.²⁶

3.1.5 Praktické otázky a příklady

V praxi může nastat situace, kdy jednání pachatele, které směřovalo k přípravě určitého trestného činu, naplní znaky jiného trestného činu. V takovém případě je nutné toto jednání posoudit samostatně a vyvodit trestní odpovědnost za tento jiný trestný čin.

Typickým příkladem může být situace, kdy si pachatel opatří střelnou zbraň bez příslušného oprávnění s úmyslem použít ji při plánované loupeži. Současně se domluví s další osobou na rozdělení rolí a společně vytipují místo, kde má být loupež provedena. Ještě před zahájením samotného útoku jsou však zadrženi policejními orgány. K dokonání zamýšlené loupeže proto nedojde. Přesto může být jejich jednání posouzeno jako příprava trestného činu loupeže, pokud jsou splněny zákonné podmínky její trestnosti. Současně pachatel odpovídá za trestný čin nedovoleného ozbrojování, neboť si neoprávněně opatřil střelnou zbraň. Dobrovolné upuštění od přípravy loupeže by v takovém případě nemělo vliv na trestní odpovědnost za nedovolené ozbrojování, protože jeho znaky byly naplněny již samotným neoprávněným opatřením zbraně.

Rozlišení mezi přípravou a pokusem bývá v praxi často problematické. Klíčovým kritériem je bezprostřednost jednání. Pokud pachatel již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty, jedná se o pokus. Pokud však pouze vytváří podmínky pro budoucí spáchání trestného činu, jde o přípravu. Příkladem může být situace, kdy si pachatel opatří páčidlo a vytipuje rodinný dům, do kterého se chce vloupat. Takové jednání lze považovat za přípravu. Pokud však již v nočních hodinách přijede na místo a začne páčidlem vypáčit vstupní dveře, přechází jeho jednání do stadia pokusu, neboť bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu.²⁷

²⁶ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s 210. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

²⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 150. ISBN 978-80-7502-576-0.

3.2 Pokus trestného činu

Pokus trestného činu je upraven v § 21 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Podle tohoto ustanovení je pokusem jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a kterým pachatel započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty, avšak k dokonání trestného činu nedošlo.²⁸

Pokus představuje pokročilejší vývojové stadium trestného činu než příprava, neboť jednání pachatele již bezprostředně směřuje k porušení nebo ohrožení chráněného zájmu. Na rozdíl od přípravy zde pachatel překročil fázi pouhého vytváření podmínek a začal realizovat konkrétní jednání směřující k naplnění znaků skutkové podstaty.

Toto stadium je z hlediska trestního práva významné zejména tím, že již dochází k reálnému ohrožení chráněného zájmu. I když nedošlo k dokonání trestného činu, jednání pachatele dosáhlo takové intenzity, že je nutné na něj reagovat prostředky trestního práva. Pokus je možný především u úmyslných trestných činů. U nedbalostních trestných činů se institut pokusu neuplatní, protože pachatel nesměřuje vědomě k trestněprávně relevantnímu následku. Vyloučen může být také u některých předčasně dokonaných trestných činů.²⁹

3.2.1 Znaky pokusu trestného činu

Základními znaky pokusu jsou úmysl spáchat trestný čin, bezprostřednost jednání a nedokonání trestného činu.

Úmysl pachatele představuje nezbytnou podmínku pokusu, neboť pachatel musí vědomě směřovat k naplnění znaků skutkové podstaty. Pokus, proto nepřichází v úvahu u nedbalostních trestných činů, kde absentuje cílené směřování k následku.

Klíčovým znakem pokusu je bezprostřednost jednání. Jednání pachatele musí být v takové fázi, kdy již přímo směřuje k dokonání trestného činu a nachází se v těsné časové a místní souvislosti s jeho dokonáním. Pachatel již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty, čímž se jeho jednání kvalitativně liší od přípravy.

Bezprostřednost nelze chápat pouze formálně, ale je nutné ji posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Rozhodující je, zda jednání pachatele již představuje reálné nebezpečí pro chráněný zájem.

²⁸ ČESKO. § 21 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

²⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2023. s 310. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-893-1.

Nedokonání trestného činu znamená, že k naplnění všech znaků skutkové podstaty nedošlo. K tomu může dojít z různých důvodů, například v důsledku zásahu třetí osoby, náhodných okolností nebo vlastního rozhodnutí pachatele.³⁰

3.2.2 Druhy pokusu trestného činu

V teorii trestního práva se rozlišuje pokus ukončený a neukončený. U neukončeného pokusu pachatel ještě neprovedl všechny kroky, které považoval za nutné k dokonání trestného činu. Jednání pachatele tak může být ještě přerušeno nebo změněno, a to jak z jeho vlastní iniciativy, tak vlivem vnějších okolností.

Naopak u ukončeného pokusu pachatel vykonal vše, co považoval za nezbytné k dokonání trestného činu, avšak k jeho dokonání nedošlo z důvodů na jeho vůli nezávislých. V tomto případě je nebezpečnost jednání zpravidla vyšší, neboť pachatel již učinil veškeré kroky směřující k dokonání trestného činu.

Rozlišení mezi těmito formami má význam zejména při posuzování dobrovolného upuštění a při ukládání trestu, neboť odráží míru dokončenosti jednání pachatele.³¹

3.2.3 Trestnost pokusu trestného činu

Pokus trestného činu je podle § 21 odst. 2 trestního zákoníku trestný podle trestní sazby stanovené na dokonaný trestný čin.³²

Důvodem trestnosti pokusu je skutečnost, že jednání pachatele již bezprostředně ohrožuje chráněný zájem a představuje reálné nebezpečí pro společnost. Trestní právo tak reaguje již na pokročilou fázi trestné činnosti, aniž by bylo nutné čekat na vznik škodlivého následku.

Možnost snížení trestu reflektuje skutečnost, že nedošlo k plnému naplnění skutkové podstaty a míra škodlivosti jednání může být nižší než u dokonaného trestného činu.

Pokus není možný u nedbalostních trestných činů, neboť zde chybí úmyslné směřování k následku. Stejně tak nelze o pokusu hovořit u tzv. předčasně dokonaných

³⁰ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné. I. vyd.* Ostrava: KEY Publishing, 2014. s 192. ISBN 978-80-7418-221-1.

³¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 152. ISBN 978-80-7502-576-0.

³² ČESKO. § 21 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

trestných činů, kde zákon považuje za dokonané, již jednání, které by jinak mohlo být považováno pouze za pokus. Příkladem je trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 trestního zákoníku. K jeho dokonání není nutné, aby člen skupiny spáchal další trestný čin. Trestní odpovědnost vzniká již samotnou účastí v organizované zločinecké skupině. Obdobně je tomu například u trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, který je dokonán již přijetím nebo přislíbením úplatku, aniž by muselo dojít k následnému ovlivnění rozhodování nebo výkonu určité činnosti. U těchto trestných činů proto bývá hranice mezi pokusem a dokonáním výrazně posunuta oproti běžným skutkovým podstatám.³³

3.2.4 Zánik trestní odpovědnosti za pokus

Podle § 21 odst. 3 trestního zákoníku zaniká trestní odpovědnost za pokus tehdy, jestliže pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, nebo o pokusu včas učiní oznámení příslušným orgánům v době, kdy lze vzniklé nebezpečí ještě odstranit.

Dobrovolnost je nutné posuzovat podle okolností konkrétního případu. Rozhodující je, zda pachatel od dalšího jednání upustil z vlastního rozhodnutí, přestože měl možnost v trestné činnosti pokračovat. Naopak o dobrovolné upuštění zpravidla nepůjde v situaci, kdy pachatel ukončí své jednání pouze proto, že mu v jeho dokonání zabránily okolnosti, které nemohl ovlivnit.

Odstranění nebezpečí spočívá v aktivním jednání pachatele směřujícím k zabránění vzniku zamýšleného následku. Pachatel například učiní kroky k odvrácení hrozící škody nebo jiným způsobem zamezí dokonání trestného činu. Zákon současně umožňuje, aby pachatel učinil včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, pokud lze díky tomu vzniklé nebezpečí ještě odstranit.

Stejně jako u přípravy je nutné zdůraznit, že zánik trestní odpovědnosti se vztahuje pouze na zamýšlený trestný čin. Pokud pachatel svým jednáním již naplnil znaky jiného trestného činu, odpovědnost za tento čin zůstává zachována. Podle § 21 odst. 3 trestního zákoníku zaniká trestní odpovědnost za pokus tehdy, pokud pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu

³³ ČESKO. § 21 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

a zároveň odstraní nebezpečí, které vzniklo, nebo o pokusu učiní včasné oznámení příslušným orgánům v době, kdy lze vzniklé nebezpečí ještě odvrátit. Odstranění nebezpečí spočívá v tom, že pachatel zabrání vzniku následku, například tím, že poskytne pomoc poškozenému nebo jinak zamezí dokonání trestného činu. Druhou možností je oznámení pokusu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy lze ještě zabránit vzniku následku. Smyslem této úpravy je motivovat pachatele k tomu, aby dobrovolně přispěl k odvrácení hrozícího následku.³⁴

3.2.5 Praktické otázky a souvislosti

V praxi bývá rozlišení mezi přípravou a pokusem jednou z nejobtížnějších otázek trestního práva. Rozhodujícím kritériem je bezprostřednost jednání, která musí být posuzována individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

Specifickou otázkou jsou tzv. předčasně dokonané trestné činy. V těchto případech zákon považuje za dokonané, již jednání, které by jinak mohlo být kvalifikováno jako pokus. Příkladem může být trestný čin šíření poplašné zprávy, kdy pachatel již samotným oznámením nepravdivé informace, která je způsobilá vyvolat obavu, naplňuje znaky skutkové podstaty, aniž by bylo nutné, aby k vyvolání paniky skutečně došlo.

Příkladem pokusu trestného činu může být situace, kdy pachatel s úmyslem usmrtit jinou osobu vystřelí na poškozeného. Jednání bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu vraždy, avšak k usmrcení nedojde například proto, že střela cíl mine nebo poškozeného pouze zraní. Přestože nedošlo k dokonání trestného činu, pachatel již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty a jeho jednání je proto posuzováno jako pokus. Obdobně lze pokus demonstrovat na majetkové trestné činnosti. Pachatel například rozbije výlohu obchodu, vnikne dovnitř a začne vybírat zboží, které chce odcizit. Ještě před odchodem z místa je však zadržen policií. K dokonání krádeže nedojde, protože se věci fakticky nezmocní, jeho jednání však již bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu. Proto se jedná o pokus trestného činu, nikoliv pouze o přípravu.

Dalším příkladem může být situace, kdy pachatel s úmyslem odcizit cizí majetek vypáčí dveře provozovny a vstoupí dovnitř. Dříve než se zmocní připravené hotovosti, je zadržen policejní hlídkou. Jeho jednání již bezprostředně směřovalo k dokonání

³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. S 140. ISBN 978-80-7502-576-0.

trestného činu krádeže podle § 205 trestního zákoníku, a proto se jedná o pokus tohoto trestného činu.

Při posuzování pokusu je vždy nutné individuálně hodnotit povahu jednání, jeho intenzitu a vztah k dokonání trestného činu.³⁵

3.3 Dokonání trestného činu

Dokonání trestného činu nastává tehdy, jsou-li naplněny všechny zákonné znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu. Jinými slovy, jednání pachatele dosáhlo takové fáze, kdy došlo k realizaci všech objektivních i subjektivních znaků vymezených trestním zákoníkem.

Dokonání představuje závěrečné stadium trestného činu, ve kterém dochází k plnému zásahu do chráněného zájmu. Na rozdíl od přípravy a pokusu již nejde pouze o vytváření podmínek nebo bezprostřední směřování k následku, ale o jeho skutečné naplnění. Právě v této fázi dochází k realizaci protiprávního následku, který je předmětem ochrany trestního práva.

Z hlediska trestního práva má dokonání zásadní význam, neboť představuje moment, kdy vzniká plná trestní odpovědnost pachatele. Současně je tento okamžik klíčový pro rozlišení jednotlivých vývojových stádií trestného činu a pro správné posouzení konkrétního jednání.³⁶

3.3.1 Formy dokonání trestného činu

U tzv. poruchových trestných činů je dokonání spojeno se vznikem určitého následku, například způsobením újmy na zdraví, smrti nebo škody na majetku. K dokonání dochází až v okamžiku, kdy tento následek skutečně nastane. Do té doby lze jednání pachatele posuzovat pouze jako pokus trestného činu.

Naopak u tzv. ohrožovacích trestných činů postačuje již samotné ohrožení chráněného zájmu, aniž by bylo nutné, aby ke škodlivému následku skutečně došlo. Dokonání tedy nastává již v okamžiku, kdy jednání pachatele vytvoří stav ohrožení, který je způsobilý narušit chráněný zájem.

³⁵ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 572. ISBN 978-80-7598-764-8.

³⁶ NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s 180. ISBN 978-80-7380-291-2.

Rozlišení mezi poruchovými a ohrožovacími trestnými činy má zásadní význam nejen z hlediska teorie, ale i z hlediska praxe, neboť určuje okamžik dokonání a tím i hranici mezi pokusem a dokonáním.³⁷

3.3.2 Okamžik dokonání a jeho význam

Vymezení okamžiku dokonání trestného činu má zásadní význam zejména pro rozlišení mezi pokusem a dokonáním trestného činu. V praxi bývá často sporné, zda již došlo k naplnění všech znaků skutkové podstaty, nebo zda jednání pachatele zůstalo pouze ve stadiu pokusu.

Rozhodující je zejména posouzení, zda byl naplněn zákonem požadovaný následek, případně zda došlo k vytvoření stavu ohrožení u ohrožovacích trestných činů. Toto posouzení musí být vždy provedeno individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

Okamžik dokonání má význam rovněž z hlediska dalších právních institutů, například pro určení začátku běhu promlčecí lhůty nebo pro posouzení účasti dalších osob na trestném činu.³⁸

Okamžik dokonání má význam například i pro určení počátku běhu promlčecí lhůty nebo pro posouzení účasti dalších osob na trestném činu. Významný je také u trvajících a hromadných trestných činů. U trvajících trestných činů protiprávní stav přetrvává po určitou dobu a za okamžik dokonání se zpravidla považuje až jeho ukončení. Naproti tomu u hromadných trestných činů dochází k dokonání teprve souhrnem více dílčích jednání, která ve svém celku naplní znaky skutkové podstaty.

3.3.3 Trestní odpovědnost a praktické příklady

Dokonáním trestného činu vzniká plná trestní odpovědnost pachatele, přičemž výměra trestu se řídí trestní sazbou stanovenou u příslušné skutkové podstaty trestného činu.

Příkladem dokonání trestného činu proti životu a zdraví může být situace, kdy pachatel fyzicky napadne jinou osobu a způsobí jí zlomeninu horní končetiny, která si vyžádá několikátýdenní léčení. V takovém případě již došlo ke vzniku následku

³⁷ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné. I. vyd.* Ostrava: KEY Publishing, 2014. s 120 s. ISBN 978-80-7418-221-1.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 275, 277. ISBN 978-80-7598-764-8.

předpokládaného skutkovou podstatou trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku, a trestný čin je proto dokonán. Pokud by v důsledku útoku poškozený zemřel a byly splněny další zákonné podmínky, mohlo by se jednat například o trestný čin vraždy podle § 140 trestního zákoníku.

U majetkových trestných činů lze dokonání ukázat na příkladu krádeže podle § 205 trestního zákoníku. Pachatel například odcizí z prodejny elektroniku a opustí pokladní zónu bez zaplacení. V okamžiku, kdy získá možnost s věcí nakládat jako s vlastní a současně způsobí škodu na cizím majetku, dochází k dokonání trestného činu.

Odlišná situace nastává u ohrožovacích trestných činů, kde zákon nevyžaduje vznik konkrétního následku. Příkladem může být obecné ohrožení podle § 272 trestního zákoníku. Pachatel například úmyslně založí požár v objektu, v němž se nachází větší počet osob. Trestný čin je dokonán již vytvořením nebezpečí pro životy, zdraví nebo majetek většího rozsahu, a není nutné, aby skutečně došlo ke zranění osob nebo vzniku škody.

Vymezení dokonání trestného činu je tedy klíčové nejen z hlediska teoretického, ale i z hlediska praktického, neboť má přímý dopad na právní kvalifikaci skutku, stanovení trestu i další právní důsledky.³⁹

3.4 Exces

Exces souvisí s vývojovými stadii trestného činu zejména v případech, kdy se na trestné činnosti podílí více osob. V průběhu přípravy, pokusu nebo dokonání může některý z pachatelů překročit rámec původní dohody a dopustit se závažnějšího nebo jiného jednání, než bylo společně plánováno. V takové situaci je nutné posoudit, zda za toto jednání nesou odpovědnost i ostatní osoby, nebo pouze pachatel, který z původního plánu vybočil.

Základním znakem excesu je skutečnost, že jednání jednoho z pachatelů přesahuje dohodnutý rozsah trestné činnosti. Ostatní pachatelé za takové jednání zpravidla neodpovídají, pokud jej nezamýšleli ani s ním nebyli srozuměni.

³⁹ CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ, František, STOČESOVÁ, Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s 160. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.

Příkladem excesu je, když pachatel jedná v rámci původního druhu trestné činnosti, avšak překročí její rozsah nebo intenzitu. Typicky se může jednat například o situaci, kdy pachatel při krádeži způsobí větší škodu, než bylo původně zamýšleno.

V praxi je nutné vždy posuzovat, zda ostatní pachatelé mohli takové jednání předvídat, případně zda s ním byli alespoň srozuměni. Pokud tomu tak není, nelze jim přičítat odpovědnost za exces jednání jiného pachatele.

Institut excesu tak slouží k individuálnímu posouzení trestní odpovědnosti jednotlivých pachatelů a zabráňuje nepřiměřenému rozšiřování trestní odpovědnosti na osoby, které se na konkrétním jednání nepodílely nebo jej nezamýšlely.⁴⁰

3.5 Předčasně dokonáný trestný čin

Předčasně dokonáný trestný čin představuje specifický institut trestního práva, u něhož zákon považuje za dokonané, již jednání, které by jinak mohlo být posuzováno pouze jako pokus nebo příprava. Jinými slovy, k dokonání trestného činu dochází již v ranější fázi jednání pachatele, aniž by bylo nutné, aby nastal typický následek spojovaný s danou skutkovou podstatou.

Podstatou předčasně dokonáných trestných činů je skutečnost, že zákonodárce považuje určité jednání za natolik nebezpečné, že je trestně postihováno již v okamžiku jeho uskutečnění. Důvodem je vysoká míra ohrožení zákonem chráněných zájmů, která vzniká již samotným jednáním pachatele, aniž by bylo nutné vyčkávat na vznik dalšího následku. K ohrožení chráněného zájmu tak dochází již v okamžiku naplnění znaků skutkové podstaty daného trestného činu. Zákonodárce tím reaguje na situace, kdy by čekání na další vývoj událostí mohlo vést k závažným následkům pro jednotlivce nebo společnost.⁴¹

Typickým příkladem je účast na organizované zločinecké skupině podle § 361 trestního zákoníku. Chráněným zájmem je zde mimo jiné veřejný pořádek a bezpečnost společnosti. Tyto zájmy jsou ohroženy již samotnou existencí a činností organizované skupiny, a proto není nutné, aby její členové spáchali další konkrétní trestný čin.

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 160. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁴¹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s 192. ISBN 978-80-7380-651-4.

3.5.1 Charakteristika předčasně dokonaných trestných činů

Nedochází zde k rozlišení mezi pokusem a dokonáním v tradičním smyslu, neboť zákon považuje za dokonané již to, co by u jiných trestných činů bylo považováno pouze za pokus.

Tento přístup reflektuje zvýšenou společenskou nebezpečnost daného jednání. Zákonodárce tím sleduje preventivní účel, kdy chce zasáhnout již v rané fázi trestné činnosti a zabránit vzniku závažnějších následků.⁴²

3.5.2 Příklady předčasně dokonaných trestných činů

Mezi typické příklady předčasně dokonaných trestných činů patří zejména některé trestné činy proti státu, bezpečnosti nebo veřejnému pořádku.

Příkladem může být trestný čin založení, podpory a propagace teroristické skupiny, kdy k dokonání dochází již samotným založením nebo podporou takové skupiny, aniž by bylo nutné, aby došlo k realizaci konkrétního útoku.

V takovém případě zákon reaguje na vysokou míru nebezpečnosti jednání tím, že jej považuje za dokonané již v jeho počáteční fázi.⁴³

3.5.3 Vztah k pokusu a přípravě

U předčasně dokonaných trestných činů nelze v klasickém smyslu hovořit o pokusu, neboť jednání, které by jinak bylo považováno za pokus, je již zákonem kvalifikováno jako dokonané.

Tato skutečnost má zásadní význam při právní kvalifikaci skutku, neboť vylučuje použití ustanovení o pokusu trestného činu.⁴⁴

3.5.4 Význam v praxi

Institut předčasně dokonaných trestných činů má význam zejména z hlediska prevence. Umožňuje trestnímu právu reagovat na nebezpečné jednání již v jeho počátečních fázích a zabránit tak vzniku závažnějších následků.

⁴² KALVODOVÁ, Věra; FRYŠTÁK, Marek a PROVAZNÍK, Jan (ed.). *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Spisy Právnické fakulty MU. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 271. ISBN 978-80-210-8921-1.

⁴³ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné. 1. vyd.* Ostrava: KEY Publishing, 2014. 125 s. ISBN 978-80-7418-221-1.

⁴⁴ SOLNAR, Vladimír., FENYK, Jaroslav., CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Základy trestní odpovědnosti podstatně přepracované a doplněné vydání. 1. vyd.* Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003. s. 210. ISBN 80-86199-74-6.

Zároveň však klade zvýšené nároky na správné posouzení konkrétního jednání, neboť je nutné rozlišit, zda se jedná o předčasně dokonaný trestný čin, nebo o pokus či přípravu jiného trestného činu. Příkladem může být účast na organizované zločinecké skupině podle § 361 trestního zákoníku. Pachatel se stává členem skupiny, jejímž cílem je páčání závažné trestné činnosti. Již samotná účast v takové skupině je trestná, přestože její členové dosud nespáchali konkrétní trestný čin, který plánovali. V tomto případě je trestný čin dokonán již samotným členstvím ve skupině. Nejedná se tedy o přípravu k budoucí trestné činnosti, ale o samostatný dokonaný trestný čin.

Toto rozlišení má zásadní význam pro správnou právní kvalifikaci skutku i pro určení trestní odpovědnosti pachatele.

4 Vývojová stádia trestného činu v soudní praxi

Problematika vývojových stádií trestného činu se v praxi často objevuje při rozhodování soudů. Přestože jsou jednotlivá stadia vymezena právní úpravou obsaženou v trestním zákoníku, jejich konkrétní aplikace v jednotlivých případech může být poměrně složitá. Soudy proto při posuzování trestní odpovědnosti pachatele zkoumají nejen samotné jednání, ale také jeho okolnosti, intenzitu a bezprostřednost směřující k dokonání trestného činu.⁴⁵

Významnou roli při výkladu jednotlivých vývojových stádií trestného činu hraje judikatura Nejvyššího soudu České republiky, která poskytuje interpretační vodítka pro posuzování konkrétních případů. Rozhodovací praxe tak napomáhá vymezovat hranice mezi přípravou, pokusem a dokonáním trestného činu a přispívá k jednotnému výkladu právních norem.

Rozhodovací praxe soudů ukazuje, že jedním z nejčastějších problémů je rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu. V některých situacích může být obtížné určit, zda pachatel již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo zda se jeho jednání stále nachází pouze ve fázi vytváření podmínek pro spáchání trestného činu.

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky opakovaně zdůrazňuje, že při posuzování jednotlivých stádií trestného činu je nutné vždy vycházet z konkrétních okolností daného případu. Soud musí posoudit zejména povahu jednání pachatele, jeho úmysl, časovou a místní souvislost jednotlivých kroků a míru ohrožení chráněného zájmu.⁴⁶

Rozhodovací praxe tak významně přispívá k výkladu jednotlivých ustanovení trestního zákoníku a pomáhá vymezovat hranice mezi jednotlivými vývojovými stádii trestného činu.

4.1 Judikatura k přípravě trestného činu

Příprava trestného činu představuje nejranější vývojové stadium trestné činnosti, které spočívá ve vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu. V soudní

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 37, 84. ISBN 978-80-7598-764-8.

⁴⁶ Nejvyšší soud České republiky. *Rozhodnutí a judikatura* [online]. 2024 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.nsoud.cz>>.

praxi je proto důležité zejména správně rozlišit, zda jednání pachatele skutečně naplňuje znaky přípravy podle § 20 trestního zákoníku, nebo zda se jedná pouze o jednání, které ještě nedosahuje intenzity trestněprávně postižitelného jednání.

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky zdůrazňuje, že příprava musí být vždy vedena konkrétním úmyslem spáchat určitý trestný čin. Nestačí tedy pouhé obecné úvahy o spáchání trestné činnosti. Pachatel musí svým jednáním již vytvářet konkrétní podmínky pro realizaci zamýšleného trestného činu.

Tento závěr vyplývá například z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 514/2017,⁴⁷ v němž soud zdůraznil, že pouhá myšlenka nebo obecný úmysl ke spáchání trestného činu bez konkrétního jednání nenaplňuje znaky přípravy.

Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že pro naplnění znaků přípravy musí být úmysl pachatele projeven konkrétním jednáním směřujícím ke spáchání určitého trestného činu.

Další významný závěr vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 326/2014,⁴⁸ podle něhož má příprava ve vztahu k pokusu a dokonání podpurnou povahu a zaniká, jakmile jednání pachatele přejde do pokusu nebo dokonání.

Rozhodnutí současně potvrzuje, že přípravu nelze posuzovat samostatně v okamžiku, kdy jednání pachatele již dosáhlo stadia pokusu nebo dokonání trestného činu.

K otázce rozlišení přípravy a pokusu se Nejvyšší soud vyjádřil také v rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 374/2025,⁴⁹ kde zdůraznil, že základním znakem odlišujícím přípravu od pokusu je bezprostřednost směřování jednání pachatele k dokonání trestného činu.

Například v rozhodovací praxi může být jako příprava posouzeno jednání pachatele spočívající v obstarávání prostředků, vyhledávání spolupracovníků nebo organizování trestné činnosti, pokud z okolností vyplývá konkrétní úmysl spáchat zvlášť závažný zločin. Naopak v okamžiku, kdy jednání pachatele již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, přechází do stadia pokusu.

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 08. 2017, sp. Zn 8 Tdo 514/2017. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 09. 2014, sp. Zn 5 Tdo 326/2014. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04. 06. 2025, sp. Zn. 11 Tdo 374/2025. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

Soudy zároveň opakovaně zdůrazňují, že trestnost přípravy je omezena pouze na zvlášť závažné zločiny, nestanoví-li trestní zákoník jinak. Tento princip vychází ze zásady subsidiarity trestní represe.

Judikatura tak potvrzuje, že při posuzování přípravy je nezbytné zkoumat zejména konkrétnost úmyslu pachatele, povahu jeho jednání a intenzitu směřování k dokonání trestného činu.

4.2 Judikatura k pokusu trestného činu

Problematika pokusu trestného činu je v soudní praxi poměrně častým předmětem rozhodování, neboť určení okamžiku, kdy jednání pachatele již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, bývá v konkrétních případech obtížné.

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky dlouhodobě zdůrazňuje, že pokusem trestného činu je takové jednání pachatele, které již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a představuje reálné ohrožení chráněného zájmu.

Tento závěr vyplývá například z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 52/2012,⁵⁰ v němž soud zdůraznil, že jednání pachatele musí bezprostředně směřovat k dokonání trestného činu a nesmí zůstat pouze ve fázi přípravy.

Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že samotná existence úmyslu pachatele ke spáchání trestného činu není pro posouzení pokusu dostačující. Rozhodující je především skutečnost, zda již pachatel svým jednáním bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu.

K obdobným závěrům dospěl Nejvyšší soud také v rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 326/2014,⁵¹ kde se zabýval přechodem mezi přípravou a pokusem a zdůraznil význam intenzity jednání pachatele.

Rozhodnutí současně potvrzuje, že hranici mezi přípravou a pokusem nelze stanovit pouze formálně, ale vždy je nutné hodnotit konkrétní okolnosti případu a intenzitu jednání pachatele.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2012, sp. Zn3 Tdo 52/2012. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 09. 2014, sp. Zn 5 Tdo 326/2014. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

Další významné závěry vyplývají z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp zn. 8 Tdo 514/2017,⁵² podle něhož je nutné vždy posuzovat konkrétní okolnosti případu a hodnotit, zda jednání pachatele již bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu.

Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí zdůraznil individuální posuzování každého případu, neboť obdobná jednání mohou v závislosti na konkrétních okolnostech dosahovat různého stadia trestné činnosti.

Hranice mezi přípravou a pokusem je dána především intenzitou jednání pachatele. Pokud jednání ještě nepřekročilo fázi přípravných úkonů, nelze jej považovat za pokus. Naopak v okamžiku, kdy jednání již přímo směřuje k realizaci trestného činu a bezprostředně ohrožuje chráněný zájem, je nutné jej kvalifikovat jako pokus.

Jako pokus lze posoudit jednání pachatele, který začne překonávat zabezpečení objektu nebo se jinak přímo pokusí realizovat znaky skutkové podstaty trestného činu. Naopak pouhé opatření nástrojů, plánování trestného činu nebo příprava prostředků bývá zpravidla hodnoceno pouze jako příprava trestného činu.

Soudy současně zdůrazňují, že při posuzování pokusu je nutné vždy vycházet z individuálních okolností konkrétního případu, zejména z intenzity jednání, jeho časové a místní souvislosti a reálné možnosti vzniku následku.⁵³

4.3 Hraniční případy mezi přípravou a pokusem

Jednou z nejčastějších otázek, kterou musí soudy při posuzování trestné činnosti řešit, je určení hranice mezi přípravou a pokusem trestného činu. Přestože trestní zákoník oba tyto instituty vymezuje, jejich praktické rozlišení může být v konkrétních situacích obtížné.

Zásadním kritériem pro rozlišení přípravy a pokusu je míra bezprostřednosti jednání pachatele. U přípravy pachatel teprve vytváří podmínky pro budoucí spáchání trestného činu, zatímco u pokusu již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty a jeho jednání je v těsné časové a místní souvislosti s dokonáním trestného činu.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 08. 2017, sp. Zn 8 Tdo 514/2017. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁵³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 151. ISBN 978-80-7502-576-0.

V praxi však mohou nastat situace, kdy není jednoduché určit, zda pachatel již překročil hranici mezi přípravou a pokusem. Typickým příkladem může být případ, kdy pachatel vybaven potřebnými nástroji vstoupí do objektu s úmyslem spáchat trestný čin.

Judikatura zdůrazňuje, že rozhodující je vždy konkrétní intenzita jednání a jeho bezprostřední vztah k dokonání trestného činu. Pouhá přítomnost na místě činu nebo vybavení prostředky sama o sobě ještě nemusí znamenat pokus trestného činu.

Soudy proto při posuzování těchto situací vždy hodnotí konkrétní okolnosti případu, zejména charakter jednání pachatele, jeho úmysl a reálnou schopnost jeho jednání vést k dokonání trestného činu.⁵⁴

4.4 Analýza vybraných případů

V této kapitole budou analyzovány vybrané případy z rozhodovací praxe soudů, které se týkají problematiky vývojových stádií trestného činu. Cílem je na konkrétních příkladech ilustrovat rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu a poukázat na aplikační problémy, které se v praxi objevují.

4.4.1 Případ č. 1 – Rozlišení mezi přípravou a pokusem

Tento případ vychází z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a týká se trestného činu krádeže podle § 205 trestního zákoníku. Jednání pachatele směřovalo k neoprávněnému vniknutí do objektu a odcizení cizí věci. Trestní zákoník u tohoto trestného činu umožňuje postih jak ve stadiu pokusu, tak ve stadiu přípravy, pokud jsou splněny zákonné podmínky, přičemž pokus je trestný vždy a příprava pouze u zvláště závažných zločinů.

K otázce rozlišení mezi přípravou a pokusem se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 1261/2013. V uvedeném rozhodnutí soud zdůraznil, že pro posouzení konkrétního stadia trestné činnosti je rozhodující zejména bezprostřednost jednání pachatele. Samotné vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu ještě nemusí představovat pokus. O pokus se jedná až tehdy, pokud pachatel svým jednáním bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a začíná uskutečňovat znaky skutkové podstaty.

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel; GRÍVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1200 s. ISBN 978-80-7598-764-8.

V praxi může dojít také k situaci, kdy pachatel dílem spáchá trestný čin dokonaný a dílem zůstane ve stadiu pokusu. Například pachatel může vniknout do objektu a odcizit část věci (dokonaný trestný čin krádeže), avšak při pokusu odcizit další věci je přistižen a jeho jednání zůstane ve stadiu pokusu. V takovém případě je nutné jednotlivé části jednání právně posoudit samostatně.

V návaznosti na uvedené se soud zabýval jednáním pachatele, který si opatřil nástroje k vloupání a následně se dostavil na místo plánovaného trestného činu. Pachatel byl zadržen v okamžiku, kdy se pokoušel překonat zabezpečení objektu.

Při posuzování tohoto jednání bylo klíčové určit, zda se jednalo pouze o přípravu trestného činu, nebo zda již došlo k pokusu. Samotné opatření nástrojů by bylo možné považovat pouze za přípravu trestného činu, neboť se jedná o vytváření podmínek pro jeho budoucí spáchání.

Rozhodující však bylo, že pachatel již přistoupil k realizaci svého záměru a začal překonávat zabezpečení objektu. Tímto jednáním již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty trestného činu, a jeho jednání tak dosáhlo stadia pokusu.

Jednání pachatele bylo posouzeno jako pokus trestného činu ve smyslu § 21 odst. 1 trestního zákoníku, neboť pachatel již svým jednáním bezprostředně směřoval k dokonání zamýšleného trestného činu. Samotné opatření nástrojů k vloupání by bylo možné kvalifikovat pouze jako přípravu trestného činu, avšak okamžikem, kdy pachatel začal překonávat zabezpečení objektu, překročil hranici přípravného jednání a započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty. Právní význam případu spočívá zejména v určení hranice mezi přípravou a pokusem trestného činu.

Aplikační problém v obdobných případech spočívá především v určení okamžiku, kdy jednání pachatele přechází z přípravy do pokusu. Soudy musí posoudit, zda se stále jedná pouze o vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu, nebo zda již pachatel zahájil jednání bezprostředně směřující k jeho dokonání. Právě toto rozlišení patří podle rozhodovací praxe k nejčastějším interpretačním problémům při aplikaci ustanovení o vývojových stádiích trestného činu.

K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší soud například v rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 1261/2013, v němž konstatoval, že jednání pachatele spočívající

v bezprostředním překonávání překážek směřujících k dokonání trestného činu již naplňuje znaky pokusu.⁵⁵

Z tohoto případu vyplývá, že hranice mezi přípravou a pokusem je dána především okamžikem, kdy pachatel přechází od přípravných kroků k samotné realizaci trestného činu. Jakmile začne bezprostředně uskutečňovat znaky skutkové podstaty, nelze jeho jednání nadále považovat za přípravu.

4.4.2 Případ č. 2 – Dobrovolné upuštění a jiný trestní čin

Tento případ vychází z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a týká se pokusu trestného činu loupeže podle § 173 trestního zákoníku. Pachatel fyzicky napadl poškozeného s cílem zmocnit se jeho věci, avšak následně od svého jednání dobrovolně upustil a v dalším útoku nepokračoval. Současně však svým jednáním způsobil poškozenému zranění, čímž naplnil znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku.

Problematickou dobrovolného upuštění od pokusu se zabýval například Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 3 Tdo 52/2012. Soud v tomto rozhodnutí zdůraznil, že zánik trestní odpovědnosti za pokus trestného činu přichází v úvahu pouze tehdy, pokud pachatel od dalšího jednání upustí dobrovolně a současně odstraní nebezpečí, které svým jednáním způsobil, případně zabráni vzniku zamýšleného následku.

Soud se v daném případě zabýval otázkou, zda jsou splněny podmínky dobrovolného upuštění od pokusu trestného činu, a tedy zániku trestní odpovědnosti za pokus loupeže, a současně posuzoval, zda pachatel odpovídá za jiný trestný čin, jehož znaky již byly jeho jednáním naplněny.

Je však nutné zdůraznit, že tento zánik trestní odpovědnosti se vztahuje pouze na ten trestný čin, jehož dokonání pachatel zamýšlel. Pokud již jeho jednání naplnilo znaky jiného trestného činu, odpovědnost za tento trestný čin zůstává zachována.

V posuzovaném případě bylo nutné odděleně posoudit pokus trestného činu loupeže podle § 173 trestního zákoníku a současně trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku. Přestože byly splněny podmínky dobrovolného upuštění od pokusu loupeže a trestní odpovědnost za pokus mohla zaniknout, odpovědnost za trestný čin ublížení na zdraví zůstala zachována, protože jeho znaky již byly jednáním pachatele naplněny. Případ tak ukazuje, že institut dobrovolného upuštění se

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 03. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1261/2013. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <[https:// www.zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz)>.

vztahuje pouze ke konkrétnímu zamýšlenému trestnému činu a nevylučuje odpovědnost za jiné trestné činy spáchané v průběhu jednání pachatele.

Aplikační problém spočívá zejména v posouzení dobrovolnosti jednání pachatele. Soud musí zkoumat, zda pachatel od dokonání trestného činu skutečně upustil z vlastní vůle, nebo zda byl k ukončení svého jednání donucen okolnostmi, které nemohl ovlivnit. Současně je třeba posoudit, zda již jeho jednání nenaplnilo znaky jiného trestného činu, za který bude nadále trestně odpovědný. Při právním posouzení je však nutné zohlednit také povahu trestného činu loupeže. Chráněným zájmem není pouze majetek poškozeného, ale především jeho osobní svoboda a tělesná integrita. Podstatou loupeže je použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí s úmyslem zmocnit se cizí věci. Již samotné násilné jednání proto představuje významný zásah do zákonem chráněných zájmů. V posuzovaném případě bylo třeba hodnotit nejen otázku dobrovolného upuštění od dokonání loupeže, ale také skutečnost, že pachatel fyzickým útokem způsobil poškozenému zranění. Přestože nedošlo ke zmocnění se cizí věci, zásah do zdraví poškozeného již nastal a bylo nutné jej samostatně právně posoudit.

Z uvedeného případu tedy vyplývá, že při posuzování trestní odpovědnosti je nezbytné rozlišovat jednotlivé skutky a jejich právní kvalifikaci. Dobrovolné upuštění nelze chápat jako obecné „zbavení odpovědnosti,“ ale pouze jako institut vztahující se ke konkrétnímu trestnému činu.

4.4.3 Případ č. 3 – Posouzení bezprostřednosti jednání

V tomto případě se soud zabýval otázkou, zda jednání pachatele již dosáhlo stadia pokusu, nebo zda se stále jednalo pouze o přípravu trestného činu. Pachatel se nacházel v blízkosti místa plánovaného trestného činu a byl vybaven prostředky potřebnými k jeho spáchání.⁵⁶

Otázkou bezprostřednosti jednání se Nejvyšší soud zabýval například v rozhodnutí sp. zn. 8 Tdo 1352/2014. V tomto rozhodnutí zdůraznil, že samotný úmysl spáchat trestný čin ani přítomnost pachatele na místě budoucího činu automaticky neznamenají existenci pokusu. Rozhodující je, zda jednání pachatele již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu.

Soud dospěl k závěru, že samotná přítomnost pachatele na místě činu a jeho vybavení potřebnými prostředky ještě nepostačuje k závěru o pokusu trestného činu.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 7 Tdo 402/2013. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <[https:// www.zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz)>.

Rozhodující je, zda pachatel již zahájil jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu.

V daném případě pachatel sice byl připraven trestný čin spáchat, avšak k samotné realizaci skutku dosud nedošlo. Jeho jednání tak zůstalo ve fázi přípravy.

Jednání pachatele nebylo možné kvalifikovat jako pokus trestného činu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, neboť dosud nedošlo k bezprostřední realizaci znaků skutkové podstaty. Pachatel se sice nacházel na místě plánovaného trestného činu a disponoval prostředky potřebnými k jeho spáchání, avšak jeho jednání nepřekročilo rámec vytváření podmínek pro budoucí trestnou činnost. Z právního hlediska se proto jednalo pouze o přípravné jednání, nikoliv o pokus trestného činu.

Právě posouzení bezprostřednosti jednání představuje v soudní praxi jeden z nejčastějších aplikačních problémů. V některých případech je hranice mezi přípravou a pokusem velmi tenká a její určení závisí na individuálním posouzení všech okolností konkrétního případu. Soudy proto musí hodnotit nejen samotné jednání pachatele, ale také jeho časovou a místní souvislost s dokonáním zamýšleného trestného činu.

Z tohoto případu vyplývá, že pro kvalifikaci pokusu je nezbytné, aby jednání pachatele dosáhlo určité intenzity a bezprostřednosti. Ne každé jednání spojené s úmyslem spáchat trestný čin lze automaticky považovat za pokus.

4.5 Shrnutí poznatků ze soudní praxe

Na základě provedené analýzy judikatury a vybraných případů lze formulovat několik obecných poznatků týkajících se aplikace vývojových stádií trestného činu v soudní praxi.

Jedním z nejvýznamnějších zjištění je skutečnost, že rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu představuje v praxi významný aplikační problém, který je opakovaně řešen v rozhodovací praxi soudů.⁵⁷ Jak vyplývá například z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 1352/2014,⁵⁸ rozhodující roli hraje zejména konkrétnost úmyslu pachatele a bezprostřednost jeho jednání. V jiném rozhodnutí,

⁵⁷ ASHWORTH, Andrew a HORDER, Jeremy. *Principles of criminal law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, c2013. s 445. ISBN 978-0-19-967268-4.

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 02. 2015, sp. Zn 8 Tdo 1352/2014. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <[https:// www.zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz)>. –

sp. zn. 7 Tdo 1261/2013,⁵⁹ Nejvyšší soud zdůraznil, že jednání spočívající v překonávání překážek směřujících k dokonání trestného činu již naplňuje znaky pokusu.

Dalším významným faktorem je subjektivní stránka trestného činu, zejména úmysl pachatele. U pokusu trestného činu je nezbytné prokázat, že pachatel jednal v úmyslu trestný čin spáchat. V praxi však může být prokazování tohoto úmyslu obtížné, což může vést k rozdílným právním závěrům.

Aplikační problém zde spočívá zejména v dokazování úmyslu pachatele, který je pro posouzení pokusu trestného činu rozhodující.

Z analýzy rovněž vyplývá, že soudy kladou důraz na individuální posouzení každého případu. To je patrné například u případů, kdy pachatel nejprve pouze opatřuje prostředky (příprava), zatímco v jiných případech již přistupuje k bezprostřední realizaci trestného činu, například při vloupání do objektu (pokus).

Právě individuální posouzení konkrétních skutkových okolností tedy představuje další z aplikačních problémů, protože podobné situace mohou být v závislosti na jejich konkrétních okolnostech posouzeny rozdílně.

Významnou roli při aplikaci vývojových stádií trestného činu hraje judikatura, která poskytuje interpretační vodítka a přispívá k jednotnému výkladu právních norem. To se projevuje zejména při vymezování hranice mezi přípravou a pokusem nebo při posuzování dobrovolného upuštění od pokusu trestného činu. K otázce dobrovolného upuštění se vyjádřil Nejvyšší soud například v rozhodnutí sp. zn. 3 Tdo 52/2012,⁶⁰ kde zdůraznil nutnost dobrovolnosti a odstranění nebezpečí.

Analýza rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1261/2013, 3 Tdo 52/2012, 8 Tdo 514/2017 a 8 Tdo 1352/2014 ukazuje, že hlavní aplikační problémy nespočívají v samotné právní úpravě vývojových stádií trestného činu, ale především v jejich interpretaci a aplikaci na konkrétní skutkové okolnosti. Judikatura opakovaně potvrzuje, že rozhodujícími kritérii jsou zejména bezprostřednost jednání pachatele, intenzita jeho jednání a existence konkrétního úmyslu směřujícího ke spáchání trestného činu. Právě prostřednictvím judikatury dochází ke sjednocování výkladu těchto institutů a k řešení hraničních situací mezi přípravou a pokusem trestného činu.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 03. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1261/2013. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 03. 2012, sp. Zn. 3 Tdo 52/2012. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

Lze tedy konstatovat, že vývojová stádia trestného činu představují nejen teoretický institut, ale především praktický nástroj, který umožňuje soudům spravedlivě posuzovat jednání pachatelů v různých fázích trestné činnosti.

5 Komparace právní úpravy vývojových stádií trestného činu

Problematika vývojových stádií trestného činu představuje významný institut trestního práva nejen v rámci české právní úpravy, ale i v právních řádech dalších států, zejména České republiky a Slovenské republiky. Komparace právní úpravy umožňuje nejen identifikovat rozdíly mezi jednotlivými právními systémy, ale také lépe pochopit jejich základní principy, systematiku a praktické fungování.⁶¹

Význam komparativního přístupu spočívá zejména v tom, že umožňuje kriticky zhodnotit jednotlivé právní úpravy, poukázat na jejich přednosti i nedostatky a současně přispívá k hlubšímu porozumění fungování trestněprávních institutů. Komparace zároveň umožňuje sledovat, jakým způsobem různé právní řády reagují na obdobné společenské problémy, zejména pokud jde o vymezení přípravy, pokusu a jejich trestnosti.

Cílem této kapitoly je analyzovat právní úpravu vývojových stádií trestného činu v České republice a ve Slovenské republice, a to zejména s ohledem na vymezení přípravy a pokusu trestného činu, podmínky jejich trestnosti a přístup k dobrovolnému upuštění od pokusu. Následně bude provedeno jejich vzájemné srovnání, které umožní identifikovat hlavní shody a rozdíly mezi oběma právními úpravami.

5.1 Vývojová stadia trestného činu v právní úpravě České republiky

Právní úprava vývojových stádií trestného činu v České republice je obsažena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Český trestní zákoník rozlišuje tři základní vývojová stadia trestného činu, a to přípravu, pokus a dokonání trestného činu. Tato stadia představují jednotlivé fáze realizace trestného jednání, které se liší především mírou zásahu do chráněného zájmu a intenzitou trestní odpovědnosti pachatele.⁶²

Příprava trestného činu je upravena v § 20 trestního zákoníku a představuje nejranější fázi trestné činnosti. Spočívá ve vytváření podmínek pro spáchání trestného činu, například organizováním trestného činu, opatřováním prostředků nebo navazováním spolupráce s dalšími osobami. Trestní zákoník spojuje trestnost přípravy

⁶¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 8. aktualizované vydání. Právnícké učebnice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s 85. ISBN 978-80-7380-838-9.

⁶² ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

pouze s některými zvlášť závažnými zločiny, u nichž to výslovně stanoví. Tím je respektována zásada subsidiarity trestní represe, podle níž má trestní právo zasahovat až v případech závažnějšího ohrožení nebo porušení zákonem chráněných zájmů.⁶³

Pokus trestného činu je upraven v § 21 trestního zákoníku. Jedná se o jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a kterým pachatel započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty. Klíčovým znakem pokusu je bezprostřednost jednání, která vyjadřuje těsnou časovou i místní souvislost s dokonáním trestného činu. V této fázi již dochází k reálnému ohrožení chráněného zájmu, a proto je pokus trestný obecně.

Dokonání trestného činu nastává tehdy, jsou-li naplněny všechny zákonné znaky skutkové podstaty. U poruchových trestných činů je dokonání spojeno se vznikem určitého následku, zatímco u ohrožovacích trestných činů postačuje již samotné ohrožení chráněného zájmu. Dokonání trestného činu představuje nejzávažnější fázi trestné činnosti, neboť dochází k plnému zásahu do chráněného zájmu.

Česká právní úprava tak vytváří ucelený systém, který umožňuje diferencovat trestní odpovědnost pachatele podle fáze jeho jednání a současně reagovat na trestnou činnost již v jejích počátečních fázích.⁶⁴

5.2 Vývojová stádia trestného činu v právní úpravě Slovenské republiky

Právní úprava vývojových stádií trestného činu ve Slovenské republice je obsažena v zákoně č. 300/2005 Z. z., trestní zákon. Slovenský právní řád, obdobně jako český, rozlišuje přípravu, pokus a dokonání trestného činu.⁶⁵

Příprava trestného činu je upravena v § 13 slovenského trestního zákona. Její vymezení je velmi podobné české právní úpravě, neboť zahrnuje organizování trestného činu, opatřování prostředků nebo jiné úmyslné vytváření podmínek pro jeho spáchání. Na rozdíl od české právní úpravy slovenský trestní zákon spojuje přípravu obecně se zločiny. Příprava není trestná u přečinů, ale pouze u trestných činů, které slovenský trestní zákon kvalifikuje jako zločiny.

⁶³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 148. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶⁴ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s 110. ISBN 978-80-7380-651-4.

⁶⁵ SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon*. [online]. 2005 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

Pokus trestného činu je upraven v § 14 slovenského trestního zákona. Podobně jako v české právní úpravě je pokus definován jako jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu, přičemž pachatel již započal uskutečňovat znaky skutkové podstaty. I zde je kladen důraz na bezprostřednost jednání a úmysl pachatele. Dokonání trestného činu nastává v okamžiku naplnění všech znaků skutkové podstaty.

Z uvedeného vyplývá, že slovenská právní úprava je ve své podstatě velmi podobná české právní úpravě. Tato podobnost je důsledkem společného historického vývoje obou právních řádů a jejich zakotvení v kontinentálním právním systému.⁶⁶

5.2.1 Příprava trestného činu podle slovenského trestního práva

Příprava trestného činu je ve slovenském právním řádu upravena v § 13 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. Slovenská právní úprava používá pojem „příprava na zločin“, přičemž se jedná o úmyslné jednání směřující k vytvoření podmínek pro spáchání konkrétního trestného činu. Zákon za přípravu považuje zejména organizování zločinu, opatrování nebo přizpůsobování prostředků k jeho spáchání, spolčení, návod, pomoc nebo jiné úmyslné vytváření podmínek pro jeho spáchání, pokud dosud nedošlo k pokusu ani dokonání trestného činu.⁶⁷

Stejně jako v českém právním řádu představuje příprava počáteční vývojové stadium trestné činnosti. Pachatel sice jedná s úmyslem trestný čin spáchat, avšak jeho jednání se zatím nenachází ve fázi bezprostředního uskutečňování znaků skutkové podstaty. Jedná se tedy o situaci, kdy jsou vytvářeny podmínky pro budoucí spáchání trestného činu, nikoliv o jeho přímou realizaci. Základním znakem přípravy je úmyslné jednání pachatele. Příprava proto přichází v úvahu pouze u úmyslných trestných činů. Současně musí být jednání dostatečně konkrétní a musí směřovat ke spáchání určitého trestného činu. Samotné úvahy, představy nebo obecné plány bez dalších konkrétních kroků nelze za přípravu považovat.

Slovenský trestní zákon upravuje přípravu jako trestnou pouze ve vztahu ke zločinům, čímž omezuje její trestnost na závažnější formy trestné činnosti. Důvodem je skutečnost, že se jedná o velmi rané stadium trestné činnosti, kdy ještě nedošlo k přímému ohrožení nebo porušení chráněného zájmu. Trestní odpovědnost je proto

⁶⁶ Porovnanie slovenskej a českej právnej úpravy trestnej zodpovednosti právnických osôb. Projustice [online]. 2026. [cit. 2026-03-30]. Dostupné z WWW: < <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/porovnanie-slovenskej-a-ceskej-pravnej-upravy-trestnej-zodpovednosti-pravnickych-osob>>.

⁶⁷ SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. [online]. 2005 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

omezena pouze na závažnější případy, u nichž je již samotné vytváření podmínek pro spáchání trestného činu považováno za společensky nebezpečné.⁶⁸

Slovenská právní úprava přípravy trestného činu vykazuje s českou právní úpravou řadu společných znaků. V obou právních řádech je příprava chápána jako úmyslné vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu a zahrnuje například organizování trestné činnosti, opatřování prostředků nebo vytváření podmínek pro její realizaci. Rozdíl spočívá především v rozsahu trestnosti přípravy. Zatímco český trestní zákoník váže trestnost přípravy na zvlášť závažné zločiny a současně vyžaduje, aby ji zákon u konkrétního trestného činu výslovně připouštěl, slovenská právní úprava pracuje obecně s kategorií zločinů. Lze proto konstatovat, že česká právní úprava stanoví pro trestnost přípravy přísnější podmínky. Oba právní řády však sledují stejný cíl, kterým je postih závažné trestné činnosti již ve fázi vytváření podmínek pro její spáchání.

5.2.2 Pokus trestného činu podle slovenského trestního práva

Pokus trestného činu je ve slovenském právním řádu upraven v § 14 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. Za pokus se považuje jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, avšak z různých důvodů k jeho dokonání nedojde. Pachatel již začal uskutečňovat znaky skutkové podstaty, ale zamýšleného výsledku nedosáhl.⁶⁹

Pokus navazuje na stadium přípravy a představuje další fázi trestné činnosti. Na rozdíl od přípravy již pachatel nevytváří pouze podmínky pro spáchání trestného činu, ale přímo podniká kroky směřující k jeho dokonání. Právě v tom spočívá hlavní rozdíl mezi přípravou a pokusem.

Důležitým znakem pokusu je bezprostřednost jednání. Pachatel se svým jednáním již přibližuje dokonání trestného činu natolik, že vzniká reálné nebezpečí pro chráněný zájem. Současně musí být prokázán úmysl pachatele trestný čin spáchat, protože pokus je možné posuzovat pouze u úmyslných trestných činů.

K nedokonání trestného činu může dojít z různých příčin. Může se jednat například o zásah jiné osoby, nepředvídatelné okolnosti nebo situaci, kdy se pachateli

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. [online]. 2005 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

nepodaří dosáhnout zamýšleného cíle. Přesto je takové jednání trestné, protože již představuje přímé ohrožení chráněného zájmu.

Slovenský trestní zákon také upravuje možnost zániku trestnosti pokusu. K tomu může dojít tehdy, pokud pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a současně zabrání vzniku škodlivého následku nebo odstraní nebezpečí, které svým jednáním způsobil.

Také v oblasti pokusu trestného činu vychází slovenská právní úprava ze stejných principů jako právní úprava česká. V obou případech je rozhodující zejména úmysl pachatele, bezprostřednost jeho jednání a skutečnost, že k dokonání trestného činu nakonec nedošlo.

5.2.3 Dokonání trestného činu podle slovenského trestního práva

Dokonání trestného činu představuje závěrečnou fázi trestné činnosti. K dokonání dochází v okamžiku, kdy jsou naplněny všechny znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu stanovené trestním zákonem. Od tohoto okamžiku je trestný čin považován za dokončený a vzniká plná trestní odpovědnost pachatele.⁷⁰

Stejně jako v českém právním řádu je i ve slovenském právu rozhodující, zda jednání pachatele naplnilo všechny zákonné znaky skutkové podstaty. Pokud některý ze znaků chybí, nelze hovořit o dokonání trestného činu a je třeba posoudit, zda se jednalo pouze o pokus nebo přípravu.

Význam dokonání trestného činu spočívá především v určení rozsahu trestní odpovědnosti pachatele. Dokonáním dochází k naplnění zákonem předpokládaného následku nebo k porušení či ohrožení chráněného zájmu v rozsahu vyžadovaném skutkovou podstatou konkrétního trestného činu.

Stejně jako v českém právním řádu je i ve slovenské právní úpravě rozhodující okamžik naplnění všech znaků skutkové podstaty, který odděluje dokonáný trestný čin od stadia pokusu.

Lze tedy shrnout, že pojetí dokonání trestného činu je ve slovenském a českém právním řádu velmi podobné. V obou případech je rozhodující naplnění všech zákonných znaků skutkové podstaty, které zakládá plnou trestní odpovědnost pachatele.

⁷⁰ SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. [online]. 2005 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

5.3 Komparace české a slovenské právní úpravy

Při porovnání české a slovenské právní úpravy vývojových stádií trestného činu lze konstatovat, že oba právní řády vycházejí ze stejných základních principů trestního práva. Tato skutečnost je dána především jejich společným historickým vývojem a dlouhodobou existencí jednotného právního systému.⁷¹

Při porovnání české a slovenské právní úpravy vývojových stádií trestného činu lze konstatovat, že oba právní řády vycházejí ze stejných základních principů trestního práva. Tato skutečnost je dána především jejich společným historickým vývojem a dlouhodobou existencí jednotného právního systému. Shodně v obou právních úpravách dochází k rozlišení mezi přípravou, pokusem a dokonáním trestného činu. Tyto instituty jsou vymezeny obdobným způsobem a jejich význam v trestním právu je v obou právních řádech srovnatelný. Obdobný přístup lze nalézt také v úpravě zániku trestnosti přípravy a pokusu, který je v obou právních řádech založen především na dobrovolném upuštění od dalšího jednání a na odstranění vzniklého nebezpečí. Přesto lze nalézt dílčí rozdíly v konkrétní formulaci zákonných podmínek a systematickém zařazení jednotlivých ustanovení. Tyto odlišnosti však nemění základní účel právní úpravy, kterým je motivovat pachatele k dobrovolnému zamezení vzniku škodlivého následku. Shoda obou právních úprav spočívá především ve vymezení přípravy jako úmyslného vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu. Oba právní řády rovněž vycházejí z toho, že příprava představuje výjimečnou formu trestné součinnosti, jejíž trestnost je omezena na závažnější trestnou činnost.

Přestože český a slovenský právní řád představují samostatné právní systémy, jejich společný historický vývoj se odráží v obdobném pojetí vývojových stádií trestného činu. Zjištěné rozdíly mají převážně dílčí charakter a nemění základní účel právní úpravy.

Komparace tak potvrzuje, že vývojová stadia trestného činu jsou v obou právních řádech stabilně zakotvena a představují důležitý nástroj pro posuzování trestní odpovědnosti pachatele.⁷²

⁷¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 8. aktualizované vydání. Právnícké učebnice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s 90. ISBN 978-80-7380-838-9.

⁷² ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s 275. ISBN 978-80-7598-764-8.

Při podrobnějším srovnání lze shrnout, že česká i slovenská právní úprava vycházejí ze stejného pojetí přípravy, pokusu a dokonání trestného činu. V obou právních řádech je příprava chápána jako úmyslné vytváření podmínek pro budoucí spáchání trestného činu a pokus jako jednání bezprostředně směřující k jeho dokonání. Shodně je rovněž upravena možnost zániku trestnosti přípravy a pokusu při dobrovolném upuštění od dalšího jednání.

Přesto lze identifikovat i určité rozdíly. Nejvýznamnější rozdíl spočívá v rozsahu trestnosti přípravy trestného činu. Česká právní úprava váže trestnost přípravy na zvlášť závažné zločiny a současně vyžaduje, aby ji zákon u konkrétní skutkové podstaty výslovně stanovil. Slovenská právní úprava je v tomto směru koncipována odlišně a pracuje s kategorií zločinů obecně. Z toho vyplývá, že česká právní úprava stanoví pro trestnost přípravy užší podmínky.

Česká právní úprava více zdůrazňuje zdrženlivost trestní represe v nejranějších stádiích trestné činnosti, zatímco slovenská úprava poskytuje širší prostor pro zásah již ve fázi přípravy. Oba přístupy mají své opodstatnění. České řešení posiluje ochranu jednotlivce před předčasným uplatněním trestní odpovědnosti, slovenské naopak umožňuje dřívější reakci na závažnou trestnou činnost. Do budoucna by bylo možné v české právní úpravě zvážit podrobnější legislativní vymezení některých hraničních situací mezi přípravou a pokusem, které v aplikační praxi opakovaně vyvolávají interpretační obtíže.

6 Vyhodnocení rozhovorů s informanty z praxe

Výzkum byl realizován prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se třemi informanty z praxe v oblasti trestního práva. Informanty tvořil jeden advokát a dva příslušníci Policie České republiky, kteří disponují několikaletou odbornou praxí v oblasti trestního práva. Advokát působí v rámci advokacie se zaměřením na trestní právo, zatímco policisté vykonávají činnost v oblasti odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Délka jejich praxe se pohybuje v řádu několika let až více než deseti let.

Informanti byli vybráni záměrně na základě jejich odborné zkušenosti s aplikací trestního práva v praxi, zejména s problematikou vývojových stádií trestného činu. Kritériem výběru byla jejich profesní specializace, délka praxe a přímá zkušenost s praktickým posuzováním trestných činů, a to jak z pohledu obhajoby, tak z pohledu orgánů činných v trestním řízení.

Provedené rozhovory poukazují na skutečnost, že ačkoliv je problematika vývojových stádií trestného činu v teoretické rovině relativně přehledně vymezena, její praktická aplikace naráží na řadu interpretačních obtíží. Nejvýraznějším problémem je absence jednoznačné a obecně použitelné hranice mezi přípravou a pokusem, v důsledku čehož je rozhodování v konkrétních případech do značné míry závislé na individuálním uvážení soudů. Tato skutečnost může oslabovat právní jistotu, neboť obdobné skutkové okolnosti nemusejí být vždy posuzovány jednotně.

Z odpovědí informantů rovněž vyplývá, že při hodnocení jednotlivých stádií trestného činu dochází k výrazné závislosti na komplexním posouzení všech okolností konkrétního případu. Tento přístup je sice z hlediska spravedlnosti žádoucí, současně však zvyšuje míru subjektivity v rozhodování. V praxi tak může docházet k situacím, kdy není zcela zřejmé, které faktory mají rozhodující význam, což může vést k nejednotnosti rozhodovací praxe.

Význam judikatury je informanty hodnocen jako zásadní, což však současně poukazuje na určitou slabinu právní úpravy. Pokud je pro správnou aplikaci zákona nezbytné rozsáhlé opírání se o soudní rozhodnutí, lze dovodit, že zákonná úprava sama o sobě neposkytuje dostatečně konkrétní vodítka. Judikatura tak fakticky doplňuje některé nedostatky legislativního vymezení, což může být problematické z hlediska principu právní jistoty a předvídatelnosti práva.

Dalším problematickým aspektem je častý výskyt sporů o zařazení jednání do jednotlivých stádií trestného činu. Tyto spory mají přímý dopad na právní kvalifikaci i výši ukládaného trestu, což zvyšuje jejich význam v rámci trestního řízení. Zároveň však poukazují na skutečnost, že současná kritéria pro rozlišování mezi přípravou a pokusem nejsou vždy aplikována jednotně a mohou být interpretována různými způsoby.

Z hlediska trestní politiky lze pozitivně hodnotit možnost postihovat trestnou činnost již v jejích počátečních fázích, neboť tento přístup posiluje preventivní funkci trestního práva a umožňuje včasnou reakci na nebezpečné jednání. Na druhé straně však existuje riziko, že při příliš extenzivním výkladu může docházet k nepřiměřenému rozšiřování trestní odpovědnosti, což by bylo v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe.

Informanti nepovažují za nezbytné zásadní legislativní změny, což lze chápat jako potvrzení funkčnosti současného systému. Z jejich odpovědí však současně vyplývá, že hlavní problémy spočívají především v aplikaci práva, nikoli ve formulaci zákona. To otevírá otázku, zda by nebylo vhodné zvážit určité zpřesnění zákonné úpravy, případně formulaci konkrétnějších kritérií, která by přispěla k větší jednotnosti rozhodovací praxe.

Celkově lze uzavřít, že vývojová stadia trestného činu představují významný a funkční institut trestního práva, který umožňuje diferencovat trestní odpovědnost podle fáze trestné činnosti. Z provedených rozhovorů vyplynulo, že hlavní problémy v aplikační praxi nespočívají v samotné právní úpravě, ale především v jejím výkladu a aplikaci na konkrétní skutkové okolnosti. Všichni informanti se shodli, že nejobtížnější je v praxi rozlišit hranici mezi přípravou a pokusem trestného činu, především při posuzování bezprostřednosti jednání pachatele a intenzity jeho jednání. Informanti rovněž opakovaně zdůrazňovali význam judikatury, která pomáhá konkretizovat obecná zákonná ustanovení a přispívá ke sjednocování rozhodovací praxe.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že současná právní úprava je z hlediska systematiky a základního vymezení jednotlivých stádií trestného činu považována za dostatečnou. Problémy podle informantů vznikají zejména při posuzování konkrétních skutkových situací, které bývají velmi různorodé a nelze je vždy jednoznačně podřadit pod zákonné definice. Informanti se proto shodovali v tom,

že větší význam než případné legislativní změny má jednotná rozhodovací praxe soudů a důsledné využívání judikatury při řešení sporných případů.

Na základě provedeného výzkumu lze uzavřít, že klíčovým problémem není samotná existence vývojových stádií trestného činu, ale jejich praktická aplikace. Správné posouzení konkrétního jednání vyžaduje individuální hodnocení všech okolností případu, odborný úsudek a oporu v ustálené judikatuře. Výsledky rozhovorů zároveň ukazují, že současná právní úprava plní svůj účel a není nezbytné ji zásadně měnit. Pozornost by měla být zaměřena především na sjednocování výkladu a rozhodovací praxe, což by mohlo přispět k vyšší právní jistotě a předvídatelnosti soudních rozhodnutí.

6.1 Praktické problémy při aplikaci vývojových stádií trestného činu

Aplikace vývojových stádií trestného činu v soudní praxi představuje poměrně složitou oblast trestního práva. Přestože jsou jednotlivá stadia trestného činu jasně vymezena právní úpravou, jejich konkrétní posuzování v praxi naráží na řadu interpretačních problémů. Tyto problémy vyplývají zejména z nutnosti individuálního posouzení každého případu a z různorodosti skutkových situací.

Jedním z nejvýznamnějších problémů je rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu. Hranice mezi těmito stádii není vždy jednoznačná. Rozhodujícím kritériem je především bezprostřednost jednání pachatele, tedy otázka, zda již jednání přímo směřovalo k dokonání trestného činu. V praxi však může být obtížné určit, kdy, již tato hranice byla překročena, a proto je nutné posuzovat každou situaci individuálně.⁷³

Dalším problémem je prokazování subjektivní stránky trestného činu, zejména úmyslu pachatele. U pokusu trestného činu je nezbytné prokázat, že pachatel jednal v úmyslu trestný čin spáchat. V některých případech však může být obtížné tento úmysl jednoznačně dovodit, což může vést k rozdílnému právnímu posouzení skutku.

V aplikační praxi se rovněž objevují problémy spojené s institutem dobrovolného upuštění od dalšího jednání. Posouzení, zda pachatel skutečně dobrovolně upustil od dokonání trestného činu a zda současně odstranil vzniklé nebezpečí, může být

⁷³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s 282-288. ISBN 978-80-7502-576-0

v konkrétních případech problematické. Tyto situace vyžadují pečlivé zhodnocení všech okolností případu a často jsou předmětem soudního rozhodování.⁷⁴

Významnou oblastí jsou také tzv. hraniční případy, kdy není zcela zřejmé, zda jednání pachatele již dosáhlo stadia pokusu, nebo zda se stále jedná pouze o přípravu. Tyto případy představují pro soudy značnou interpretační výzvu a často vedou k rozdílným právním závěrům. Právě zde se výrazně uplatňuje význam judikatury, která poskytuje důležitá interpretační vodítka.

Z provedené analýzy judikatury, kazuistik i rozhovorů s odborníky z praxe vyplývá, že aplikace vývojových stádií trestného činu je úzce spjata s konkrétními skutkovými okolnostmi každého případu. Nelze proto stanovit univerzální pravidla, která by byla použitelná ve všech situacích. Každý případ vyžaduje individuální přístup a pečlivé zhodnocení všech relevantních skutečností.

Na základě uvedeného lze konstatovat, že hlavním problémem při aplikaci vývojových stádií trestného činu je jejich správné rozlišení v konkrétních situacích. Významnou roli při řešení těchto problémů hraje judikatura, která přispívá k jednotnému výkladu právních norem a pomáhá soudům při rozhodování. Správná aplikace těchto institutů je přitom nezbytná pro spravedlivé posouzení trestní odpovědnosti pachatele.

Současně je však třeba zdůraznit, že další rozvoj judikatury a sjednocování rozhodovací praxe může přispět k větší právní jistotě při posuzování těchto případů. Jednotný výklad jednotlivých institutů je důležitý nejen pro soudy, ale i pro další orgány činné v trestním řízení, které se s touto problematikou setkávají v každodenní praxi.⁷⁵

Jednotný výklad jednotlivých institutů je důležitý nejen pro soudy, ale i pro další orgány činné v trestním řízení, které se s touto problematikou setkávají v každodenní praxi.

6.2 Doporučení ke zpřesnění výkladu a sjednocení aplikační praxe

Na základě provedené analýzy právní úpravy, judikatury a poznatků získaných z rozhovorů s odborníky lze formulovat několik doporučení, která by mohla přispět ke

⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. S 294-296. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁷⁵ GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo hmotné*. 3. Judikatura k obecné i zvláštní části. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s 110. ISBN 9788073575090.

zpřesnění výkladu jednotlivých vývojových stádií trestného činu a k větší jednotnosti rozhodovací praxe.

Za nejvýznamnější lze považovat důsledné posuzování bezprostřednosti jednání pachatele při rozlišování mezi přípravou a pokusem trestného činu. Právě určení okamžiku, kdy jednání pachatele přechází z přípravy do pokusu, představuje podle analyzované judikatury jeden z nejčastějších aplikačních problémů. V této souvislosti je vhodné vycházet z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a přihlížet ke konkrétním okolnostem každého případu.

Další doporučení se týká důsledného odůvodňování soudních rozhodnutí v případech, kdy je hranice mezi jednotlivými stadii trestné činnosti obtížně určitelná. Podrobné odůvodnění právních závěrů může přispět k větší předvídatelnosti rozhodování a současně usnadnit sjednocování rozhodovací praxe.

Pozornost by měla být věnována také posuzování subjektivní stránky trestného činu, zejména prokazování úmyslu pachatele. V případech pokusu trestného činu je právě úmysl jedním z rozhodujících znaků, jehož správné vyhodnocení má zásadní význam pro právní kvalifikaci skutku.

V oblasti dobrovolného upuštění od pokusu trestného činu je vhodné zachovat důsledné posuzování podmínek stanovených trestním zákoníkem. Z provedené analýzy vyplývá, že především otázka dobrovolnosti jednání pachatele může v konkrétních případech způsobovat interpretační nejasnosti. Jednotný přístup k posuzování těchto situací proto přispívá k právní jistotě a předvídatelnosti rozhodování.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo systematicky vymezit rozdíly mezi jednotlivými vývojovými stádii trestného činu (příprava, pokus, dokonání) a na základě rozboru judikatury českých soudů formulovat přehled nejčastějších interpretačních problémů při jejich rozlišování v praxi trestního práva.

Současně bylo cílem poukázat na problematické aspekty jejich aplikace v praxi, zejména na obtížnost rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu, a zhodnotit roli judikatury při výkladu těchto institutů.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že vývojová stádia trestného činu představují jeden ze základních pilířů trestního práva hmotného. Jejich význam spočívá především v tom, že umožňují diferencovaně reagovat na různé fáze trestné činnosti a zohlednit míru ohrožení nebo porušení právem chráněného zájmu. Trestní právo tak nepostihuje pouze dokonané trestné činy, ale za splnění zákonných podmínek i jednání, která k jejich dokonání směřují, případně pro jejich spáchání vytvářejí podmínky, čímž naplňuje nejen represivní, ale i preventivní funkci.

V teoretické části práce byla systematicky vymezena jednotlivá vývojová stádia trestného činu. Bylo zdůrazněno, že příprava trestného činu představuje nejranější stadium, jehož trestnost je omezena především na zvlášť závažné zločiny, zatímco pokus trestného činu již představuje bezprostřední směřování k jeho dokonání a je spojen s reálným ohrožením chráněného zájmu. Dokonání trestného činu pak nastává naplněním všech znaků skutkové podstaty.

Zvláštní pozornost byla věnována rozlišení mezi přípravou a pokusem trestného činu, které se v aplikační praxi ukazuje jako nejproblematictější. Toto rozlišení závisí především na posouzení bezprostřednosti jednání pachatele, která však není zákonem přesně definována a musí být vždy hodnocena individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Právě tato skutečnost vede k tomu, že hranice mezi jednotlivými stádii není vždy zcela zřetelná a může docházet k rozdílným právním závěrům.

Významnou roli při výkladu vývojových stádií trestného činu hraje judikatura, zejména rozhodovací praxe Nejvyššího soudu České republiky. Judikatura poskytuje důležitá interpretační vodítka a přispívá ke sjednocování rozhodovací praxe soudů, přičemž zároveň potvrzuje, že posouzení konkrétního jednání je vždy závislé na individuálních okolnostech případu.

Analýza vybraných případů ze soudní praxe prokázala, že rozhodujícími kritérii pro posouzení jednotlivých stádií jsou zejména úmysl pachatele, bezprostřednost jeho jednání, časová a místní souvislost jednotlivých kroků a reálná možnost dokonání trestného činu. Tyto faktory musí být vždy posuzovány ve vzájemné souvislosti, přičemž nelze vycházet pouze z formálního hodnocení jednotlivých znaků.

Z rozhovorů s informanty z praxe rovněž vyplynulo, že problematika rozlišování mezi přípravou a pokusem trestného činu je vnímána jako obtížná i samotnými odborníky. Informanti zdůraznili zejména význam individuálního posouzení každého případu a roli judikatury jako klíčového interpretačního nástroje.

Komparace české a slovenské právní úpravy ukázala, že oba právní řády vycházejí z obdobných principů a jejich úprava vývojových stádií trestného činu je do značné míry shodná. Rozdíly lze nalézt především v dílčích aspektech systematiky a terminologie, nikoliv v samotném pojetí těchto institutů.

Na základě provedené analýzy lze uzavřít, že hlavním problémem není samotná právní úprava vývojových stádií trestného činu, ale spíše její aplikace v konkrétních případech. Do budoucna by proto bylo vhodné zaměřit se na posílení jednotnosti rozhodovací praxe, například prostřednictvím sjednocující judikatury nebo metodických doporučení.

Závěrem lze shrnout, že správné rozlišování jednotlivých vývojových stádií trestného činu je nezbytné pro spravedlivé a zákonné posouzení trestní odpovědnosti pachatele. Tato problematika má zásadní význam nejen z hlediska teorie, ale především z hlediska aplikační praxe, kde se promítá do konkrétních rozhodnutí soudů a orgánů činných v trestním řízení.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. AARON X. Fellmeth a HORWITZ, Maurice. *Guide to Latin in International Law*. Oxford University Press, 2021. 311 s. ISBN 978-0-19-758312-8.
2. ASHWORTH, Andrew a HORDER, Jeremy. *Principles of criminal law. 7th ed.* Oxford: Oxford University Press, c2013. 528 s. ISBN 978-0-19-967268-4.
3. CHMELÍK, Jan, NOVOTNÝ František, STOČESOVÁ Simona. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 848 s. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.
4. DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 3296 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.
5. FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. 877 s. ISBN 978-80-7676-898-7.
6. FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné. 1. vyd.* Ostrava: KEY Publishing, 2014. 192 s. ISBN 978-80-7418-221-1.
7. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 8. aktualizované vydání. Právnické učebnice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. 304 s. ISBN 978-80-7380-838-9.
8. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. 1040 s. ISBN 978-80-7502-576-0.
9. KALVODOVÁ, Věra; FRYŠTÁK, Marek a PROVAZNÍK, Jan (ed.). *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Spisy Právnické fakulty MU. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 561 s. ISBN 978-80-210-8921-1.
10. NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 496 s. ISBN 978-80-7380-651-4.

11. NOVOTNÝ, František a SOUČEK, Josef. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 496 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
12. PORADA, Viktor a RAIS, Karel. *Právní, kriminalistické a kybernetické aspekty kybernetické kriminality a bezpečnosti: pocta Vladimíru Smejkalovi*. Vydání: první. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2021. 468 s. ISBN 978-80-7623-065-1.
13. SOLNAŘ, Vladimír., FENYK, Jaroslav., CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Základy trestní odpovědnosti podstatně přepracované a doplněné vydání. 1. vyd.* Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003. 464 s. ISBN 80-86199-74-6.
14. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. § 272-421. Velké komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2023. 3360 s. ISBN 978-80-7400-893-1.
15. ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; BOHUSLAV, Lukáš; NOVOTNÝ, Oto; HERCZEG, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1200 s. ISBN 978-80-7598-764-8.

Elektronické zdroje

1. Porovnanie slovenskej a českej právnej úpravy trestnej zodpovednosti právnických osôb. Projustice [online]. 2026. [cit. 2026-03-30]. Dostupné z WWW: < <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/porovnanie-slovenskej-a-ceskej-pravnej-upravy-trestnej-zodpovednosti-pravnickych-osob>>.

Judikatura

1. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
2. ČESKO. § 20 *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
3. ČESKO. § 20 *odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

4. ČESKO. § 21 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
5. ČESKO. § 21 odst. 3 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. 2009 [cit.2026-03-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
6. Nejvyšší soud České republiky. Rozhodnutí a judikatura [online]. 2024 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.nsoud.cz>>.
7. SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon. [online]. 2005 [cit. 2026-03-19]. Dostupné z: WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

Legislativní dokumenty

1. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1374/2011. [cit. 2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
2. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 8 Tdo 614/2012. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
3. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 7 Tdo 402/2013. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
4. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 02. 2015, sp. Zn 8 Tdo 1352/2014. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
5. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 03. 2012, sp. Zn. 3 Tdo 52/2012. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
6. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 03. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1261/2013. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
7. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 08. 2017, sp. Zn 8 Tdo 514/2017. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

8. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 09. 2014, sp. Zn 5 Tdo 326/2014. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
9. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 04. 06. 2025, sp. Zn. 11 Tdo 374/2025. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.
10. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2012, sp. Zn3 Tdo 52/2012. [cit.2026-03-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – rozhovor s informantem č. 1

Příloha č. 2 – rozhovor s informantem č. 2

Příloha č. 3 – rozhovor s informantem č. 3

Příloha č. 1 – rozhovor s informantem č. 1

1. Jaké problémy se v praxi nejčastěji objevují při rozlišování přípravy a pokusu trestného činu?

Nejčastějším problémem je určení okamžiku, kdy jednání pachatele již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu. V praxi je často obtížné odlišit pouhé vytváření podmínek od jednání, které již naplňuje znaky skutkové podstaty. Tento problém vyplývá zejména z toho, že hranice mezi těmito stádii není vždy jednoznačně vymezena a závisí na konkrétních okolnostech daného případu. Soudy proto musí pečlivě zkoumat všechny relevantní skutečnosti, včetně časové a místní souvislosti jednání a jeho intenzity.

2. Jaké konkrétní faktory soudy při tomto posuzování nejvíce zohledňují?

Soudy se zaměřují zejména na intenzitu jednání pachatele, jeho bezprostřednost a to, zda již došlo k realizaci znaků skutkové podstaty trestného činu. Důležitá je také časová a místní souvislost jednotlivých kroků pachatele a jeho reálná schopnost dosáhnout zamýšleného výsledku. Nelze opomenout ani subjektivní stránku, tedy úmysl pachatele, který hraje klíčovou roli při posuzování pokusu trestného činu.

3. Jaký význam má judikatura při posuzování vývojových stádií trestného činu?

Judikatura má v této oblasti zásadní význam, protože pomáhá konkretizovat obecná zákonná ustanovení, která jsou často formulována poměrně obecně. Soudy se při rozhodování opírají o předchozí rozhodnutí, která poskytují interpretační vodítka a přispívají k jednotné aplikaci práva. Bez judikatury by bylo posuzování těchto otázek mnohem obtížnější a méně předvídatelné.

4. Dochází v praxi často ke sporům o to, zda se jedná o přípravu nebo pokus?

Ano, tyto spory nejsou výjimečné a v některých případech představují klíčovou otázku celého řízení. Rozlišení mezi přípravou a pokusem má totiž zásadní význam pro posouzení trestní odpovědnosti, a proto je často předmětem argumentace jak ze strany obhajoby, tak i obžaloby. Výsledek tohoto posouzení může mít významný dopad na právní kvalifikaci i výši trestu.

5. Je podle Vašeho názoru právní úprava vývojových stádií trestného činu dostatečně jasná?

Právní úprava je z teoretického hlediska poměrně jasná a poskytuje základní rámec pro posuzování jednotlivých stádií trestného činu. Problém však nastává při její aplikaci

v konkrétních případech, které mohou být velmi různorodé. Právě proto je nezbytné doplňovat zákonnou úpravu výkladem prostřednictvím judikatury.

6. Jaký význam má institut dobrovolného upuštění v praxi?

Tento institut má především preventivní charakter, protože motivuje pachatele k tomu, aby od svého jednání upustil a zabránil vzniku škodlivého následku. V praxi se však jeho využití objevuje spíše výjimečně, protože pachatelé často ve svém jednání pokračují až do jeho dokonání.

7. Může dojít k situaci, kdy pachatel upustí od pokusu, ale přesto je trestně odpovědný?

Ano, taková situace je možná. Pokud pachatel sice upustí od dokonání zamýšleného trestného činu, ale jeho dosavadní jednání již naplnilo znaky jiné skutkové podstaty, zůstává za tento trestný čin odpovědný. Dobrovolné upuštění se totiž vztahuje pouze na konkrétní zamýšlený trestný čin.

8. Jaký význam mají vývojová stádia trestného činu z hlediska trestní politiky státu?

Vývojová stádia trestného činu mají zásadní význam z hlediska trestní politiky státu, protože umožňují reagovat na trestnou činnost již v jejích raných fázích. Stát tak není omezen pouze na postih dokonané trestné činnosti, ale může zasáhnout i v okamžiku, kdy dochází k přípravě nebo pokusu. Tento přístup má význam především z hlediska prevence, neboť může zabránit vzniku závažnějších následků. Na druhé straně je však nutné dbát na to, aby nedocházelo k nepřiměřenému rozšiřování trestní odpovědnosti, a proto je důležité zachovávat zásadu subsidiarity trestní represe. Právě vyváženost mezi ochranou společnosti a ochranou práv jednotlivce je klíčovým prvkem moderní trestní politiky.

9. Jaké chyby se podle Vás v praxi při posuzování těchto stádií nejčastěji vyskytují?

Mezi nejčastější chyby patří zejména nesprávné posouzení bezprostřednosti jednání pachatele. V některých případech může dojít k tomu, že jednání, které by mělo být kvalifikováno jako příprava, je posouzeno jako pokus, nebo naopak. Dalším problémem bývá nedostatečné zohlednění všech okolností konkrétního případu, zejména časové a místní souvislosti jednotlivých kroků pachatele. V praxi se také objevují situace, kdy není dostatečně prokázán úmysl pachatele, což může vést k nesprávnému právnímu posouzení. Tyto chyby ukazují, jak důležité je pečlivé a individuální hodnocení každého případu.

10. Jak byste popsal rozdíl mezi teoretickým vymezením a praktickou aplikací těchto institutů?

Teoretické vymezení vývojových stádií trestného činu je poměrně jasné a systematické, protože vychází z právní úpravy a odborné literatury. V praxi však často dochází k situacím, které nejsou jednoznačné a nelze je jednoduše zařadit do jedné kategorie. Rozdíl tedy spočívá především v tom, že zatímco teorie poskytuje obecná pravidla, praxe vyžaduje jejich aplikaci na konkrétní skutkové okolnosti, které mohou být velmi různorodé. Právě proto je nutné, aby soudy při rozhodování postupovaly individuálně a zohledňovaly všechny relevantní skutečnosti.

11. Má podle Vás význam rozlišovat mezi jednotlivými stádii i z hlediska ukládání trestu?

Ano, rozlišování mezi jednotlivými stádii trestného činu má zásadní význam i z hlediska ukládání trestu. Jednotlivá stadia totiž odrážejí míru závažnosti jednání pachatele a jeho nebezpečnost pro společnost. Například příprava je obecně považována za méně závažnou než pokus a dokonání trestného činu, což se promítá i do trestní sazby. Soudy proto musí při ukládání trestu zohlednit, v jaké fázi se trestná činnost nacházela, a přizpůsobit tomu i výši trestu.

12. Jaký vliv má podle Vás subjektivní stránka (zavinění) na posuzování stádií trestného činu?

Subjektivní stránka, tedy zavinění, hraje při posuzování vývojových stádií trestného činu zásadní roli. Zejména u pokusu je nezbytné prokázat úmysl pachatele, protože pokus je možný pouze u úmyslných trestných činů. Pokud by úmysl nebyl prokázán, nelze o pokusu hovořit. Subjektivní stránka tedy významně ovlivňuje právní kvalifikaci jednání a může být rozhodujícím faktorem při posuzování trestní odpovědnosti.

13. Setkal jste se v praxi s případy, kdy bylo obtížné určit, zda již došlo k pokusu?

Ano, takové případy nejsou výjimečné a často patří mezi složitější případy v trestním řízení. Obtížnost spočívá především v tom, že je nutné přesně vymezit okamžik, kdy jednání pachatele překročilo hranici přípravy a přešlo do stadia pokusu. V těchto situacích je nezbytné detailně analyzovat průběh jednání a posoudit všechny jeho okolnosti. Právě zde se výrazně uplatňuje význam judikatury.

14. Myslíte si, že by bylo vhodné právní úpravu v této oblasti nějak změnit?

Domnívám se, že současná právní úprava je z hlediska systematiky i obsahu dostačující. Problém není ani tak v samotném zákoně, ale spíše v jeho aplikaci v konkrétních případech. Důležitější, než legislativní změny je proto jednotná a správná interpretace právních norem prostřednictvím judikatury a praxe soudů.

15. Jak byste celkově zhodnotil význam vývojových stádií trestného činu?

Vývojová stadia trestného činu představují klíčový institut trestního práva, který umožňuje diferencovat trestní odpovědnost podle fáze trestné činnosti. Díky tomuto rozlišení je možné spravedlivěji posuzovat jednání pachatele a zároveň účinně chránit společnost. Tento institut má význam nejen z hlediska represivního, ale i preventivního, protože umožňuje reagovat na trestnou činnost již v jejích počátečních fázích.

Příloha č. 2 – rozhovor s informantem č. 2

1. Jaké problémy se v praxi nejčastěji objevují při rozlišování přípravy a pokusu trestného činu?

Obtíž spočívá především v tom, že reálné jednání pachatele se neodehrává ve „fázích“, jak je popisuje zákon, ale jako souvislý děj. Orgány činné v trestním řízení proto musí tento proces zpětně rozdělit a určit, kde přesně došlo ke změně kvality jednání. V některých případech je navíc chování pachatele nejednoznačné a lze ho vykládat více způsoby.

2. Jaké konkrétní faktory soudy při tomto posuzování nejvíce zohledňují?

Důležité je, zda jednání již představovalo reálné ohrožení chráněného zájmu. Soudy zkoumají, jak konkrétní a rozvinuté byly kroky pachatele, zda šlo o přímé uskutečňování jeho záměru, a také jaké prostředky použil. Význam má i celkové vyznění situace, nikoli jen jednotlivé izolované úkony.

3. Jaký význam má judikatura při posuzování vývojových stádií trestného činu?

Judikatura v této oblasti plní funkci jakéhosi „praktického návodu“. Pomáhá překlenout mezeru mezi abstraktní právní normou a konkrétními životními situacemi. Díky ní lze lépe pochopit, jak soudy nahlízejí na podobné případy, a tím se zvyšuje předvídatelnost rozhodování.

4. Dochází v praxi často ke sporům o to, zda se jedná o přípravu nebo pokus?

Ano, a to zejména v případech, kdy jednání nedošlo do finální fáze. V takových situacích je otázka právního zařazení zásadní a bývá předmětem podrobného dokazování i právních argumentů. Není výjimkou, že různé soudy mohou tentýž případ hodnotit odlišně.

5. Je podle Vašeho názoru právní úprava vývojových stádií trestného činu dostatečně jasná?

Právní úprava poskytuje určité mantinely, ale její formulace je záměrně obecná. To sice umožňuje flexibilitu, ale zároveň to přináší větší nároky na výklad. Jasnost tedy existuje na úrovni principů, nikoli vždy v konkrétních situacích.

6. Jaký význam má institut dobrovolného upuštění v praxi?

Jde o institut, který reflektuje možnost „nápravy“ ze strany pachatele ještě před dokonáním činu. Z hlediska systému trestního práva představuje důležitý prvek, který

zdůrazňuje, že ne každé nebezpečné jednání musí být nutně dokončeno, aby mělo právní význam.

7. Může dojít k situaci, kdy pachatel upustí od pokusu, ale přesto je trestně odpovědný?

Ano, protože trestní odpovědnost se neposuzuje jen podle výsledku, ale i podle samotného jednání. Pokud pachatel svým chováním naplnil znaky jiného deliktu, nelze tuto skutečnost ignorovat, i když od původního záměru ustoupil.

8. Jaký význam mají vývojová stádia trestného činu z hlediska trestní politiky státu?

Tento koncept umožňuje státu zasahovat postupně, nikoli až v momentě, kdy je škoda dokonána. Z hlediska trestní politiky jde o nástroj, který umožňuje pružně reagovat na různé fáze nebezpečného jednání a zároveň diferencovat reakci podle jeho závažnosti.

9. Jaké chyby se podle Vás v praxi při posuzování těchto stádií nejčastěji vyskytují?

Chyby často vznikají při příliš schematickém posuzování případů bez dostatečného zohlednění jejich specifik. Někdy se klade důraz jen na jeden aspekt jednání a opomíjí se jeho celkový kontext. Problémem může být i nedostatek důkazů, které by umožnily jednoznačný závěr.

10. Jak byste popsal rozdíl mezi teoretickým vymezením a praktickou aplikací těchto institutů?

Teorie pracuje s ideálními modely, zatímco praxe řeší konkrétní lidské jednání, které bývá často nepřehledné a složité. Praktická aplikace proto vyžaduje určitou míru interpretace a úsudku, kterou nelze zcela nahradit pouhým odkazem na zákonné definice.

11. Má podle Vás význam rozlišovat mezi jednotlivými stádii i z hlediska ukládání trestu?

Ano, protože každé stadium odráží jinou úroveň narušení chráněných hodnot. Trestní právo by mělo reagovat diferencovaně, aby odpovídalo skutečné závažnosti jednání, a nepostihovalo stejně různé situace.

12. Jaký vliv má podle Vás subjektivní stránka (zavinění) na posuzování stádií trestného činu?

Vnitřní nastavení pachatele je klíčové, protože umožňuje odlišit náhodné nebo nedbalostní jednání od cíleného protiprávního chování. Bez prokázání určité formy zavinění nelze některá stadia vůbec uvažovat.

13. Setkal jste se v praxi s případy, kdy bylo obtížné určit, zda již došlo k pokusu?

Ano, typicky v situacích, kdy pachatel své jednání přerušil nebo byl zastaven v průběhu činu. V takových případech je nutné zpětně rekonstruovat jeho postup a posoudit, jak daleko se dostal, což nebývá jednoduché.

14. Myslíte si, že by bylo vhodné právní úpravu v této oblasti nějak změnit?

Spíše, než změny zákona by bylo vhodné zaměřit se na sjednocování rozhodovací praxe. Samotná úprava je dostatečně flexibilní, problémem bývá spíše její rozdílný výklad.

15. Jak byste celkově zhodnotil význam vývojových stádií trestného činu?

Jedná se o důležitý koncept, který umožňuje lépe pochopit dynamiku trestného jednání. Díky němu lze rozlišit různé fáze a přizpůsobit jim právní reakci, což přispívá k větší spravedlnosti i efektivitě trestního práva.

Příloha č. 3 – rozhovor s informantem č. 3

1. Jaké problémy se v praxi nejčastěji objevují při rozlišování přípravy a pokusu trestného činu?

V praxi činí největší potíže stanovení hranice mezi fází, kdy pachatel pouze vytváří podmínky pro trestný čin, kdy již jeho jednání bezprostředně směřuje k jeho dokonání. Jednotlivé kroky totiž často tvoří plynulý proces, ve kterém není jednoduché určit jasný přechod. Problematické bývá zejména posouzení konkrétních okolností případu, protože stejný typ jednání může být v různých situacích hodnocen odlišně. Významnou roli hraje i to, jak konkrétní a pokročilé bylo jednání pachatele.

2. Jaké konkrétní faktory soudy při tomto posuzování nejvíce zohledňují?

Soudy při rozhodování přihlížejí k celé řadě okolností, především k tomu, jak blízko bylo jednání k samotnému dokonání trestného činu. Hodnotí, zda šlo o konkrétní krok směřující k realizaci, nebo pouze o přípravu. Důležitá je také návaznost jednotlivých úkonů, jejich časová a místní souvislost a reálná možnost dosažení zamýšleného cíle. Zásadní význam má rovněž vnitřní postoj pachatele, tedy jeho úmysl.

3. Jaký význam má judikatura při posuzování vývojových stádií trestného činu?

Judikatura má v této oblasti zásadní význam, protože poskytuje konkrétní příklady, jak aplikovat obecná ustanovení zákona. Pomáhá sjednocovat rozhodovací praxi soudů a přispívá k větší právní jistotě. Díky ní lze lépe předvídat, jak budou obdobné případy posuzovány, což je důležité jak pro orgány činné v trestním řízení, tak pro samotné účastníky řízení.

4. Dochází v praxi často ke sporům o to, zda se jedná o přípravu nebo pokus?

Ano, tyto spory se v praxi objevují poměrně často. Rozlišení mezi přípravou a pokusem má zásadní význam pro právní kvalifikaci skutku i pro následné rozhodnutí o trestu. Proto se jedná o otázku, která bývá předmětem intenzivní argumentace ze strany obhajoby i obžaloby. V některých případech může být právě toto rozlišení klíčové pro celý výsledek řízení.

5. Je podle Vašeho názoru právní úprava vývojových stádií trestného činu dostatečně jasná?

Z hlediska systematiky je právní úprava poměrně přehledná a poskytuje základní rámec pro posuzování jednotlivých stádií. Problémy však vznikají při její praktické aplikaci, protože konkrétní skutkové situace bývají velmi rozmanité. Zákon nemůže postihnout

všechny možné varianty jednání, a proto je nutné jeho výklad doplňovat prostřednictvím rozhodovací praxe soudů.

6. Jaký význam má institut dobrovolného upuštění v praxi?

Dobrovolné upuštění představuje významný nástroj prevence, protože dává pachateli možnost zastavit své jednání a zabránit škodlivému následku. Jeho smyslem je motivovat pachatele, aby od svého úmyslu ustoupil. V praxi se však tento institut neuplatňuje příliš často, jelikož pachatelé mnohdy pokračují ve svém jednání až do jeho dokonání.

7. Může dojít k situaci, kdy pachatel upustí od pokusu, ale přesto je trestně odpovědný?

Ano, taková situace je možná. Pokud pachatel svým jednáním již naplnil znaky jiného trestného činu, zůstává za tento čin odpovědný, i když nedošlo k dokonání původně zamýšleného skutku. Dobrovolné upuštění tedy neznamená automatické vyloučení trestní odpovědnosti za veškeré jednání pachatele.

8. Jaký význam mají vývojová stádia trestného činu z hlediska trestní politiky státu?

Rozlišování jednotlivých stádií umožňuje státu reagovat na trestnou činnost již v jejích počátečních fázích, což má význam zejména z hlediska prevence. Stát tak může zasáhnout ještě před vznikem závažných následků. Na druhou stranu je nutné zachovat rovnováhu, aby nedocházelo k nepřiměřenému zásahu do práv jednotlivce a k rozšiřování trestní represe nad nezbytnou míru.

9. Jaké chyby se podle Vás v praxi při posuzování těchto stádií nejčastěji vyskytují?

Častým problémem bývá nesprávné vyhodnocení toho, zda jednání již dosáhlo stadia pokusu. Někdy dochází k tomu, že soudy nedostatečně zohlední všechny okolnosti případu, zejména souvislost jednotlivých kroků nebo jejich intenzitu. Další komplikací může být nedostatečné prokázání úmyslu, což je pro správnou právní kvalifikaci zásadní.

10. Jak byste popsal rozdíl mezi teoretickým vymezením a praktickou aplikací těchto institutů?

Teorie nabízí poměrně jasné a strukturované vymezení jednotlivých stádií trestného činu. V praxi však často nastávají situace, které nelze jednoduše podřadit pod jedno konkrétní stadium. Rozdíl tedy spočívá v tom, že zatímco teoretická pravidla jsou

obecná, jejich aplikace vyžaduje individuální přístup a důkladné posouzení konkrétních okolností.

11. Má podle Vás význam rozlišovat mezi jednotlivými stádii i z hlediska ukládání trestu?

Ano, toto rozlišování je důležité i při rozhodování o trestu, protože jednotlivá stádia odrážejí odlišnou míru závažnosti a společenské škodlivosti jednání. Soudy proto musí přihlížet k tomu, zda šlo pouze o přípravu, pokus nebo dokonané jednání, a podle toho stanovit přiměřený trest.

12. Jaký vliv má podle Vás subjektivní stránka (zavinění) na posuzování stádií trestného činu?

Subjektivní stránka hraje zásadní roli, protože zejména u pokusu je nutné prokázat úmysl pachatele. Bez existence úmyslu nelze o pokusu vůbec uvažovat. Zavinění tedy výrazně ovlivňuje právní kvalifikaci jednání a může rozhodnout o tom, zda bude jednání posouzeno jako trestný čin.

13. Setkal jste se v praxi s případy, kdy bylo obtížné určit, zda již došlo k pokusu?

Ano, tyto případy se objevují poměrně často a bývají velmi složité. Vyžadují podrobné posouzení všech okolností a přesné určení okamžiku, kdy jednání překročilo hranici přípravy. V těchto situacích je důležitá nejen analýza skutkového děje, ale i opora v judikatuře.

14. Myslíte si, že by bylo vhodné právní úpravu v této oblasti nějak změnit?

Podle mého názoru není nutné zásadně měnit právní úpravu, protože její základní rámec je funkční. Problémy spočívají spíše v interpretaci a aplikaci v konkrétních případech. Důležitější, než legislativní změny je proto jednotná rozhodovací praxe soudů.

15. Jak byste celkově zhodnotil význam vývojových stádií trestného činu?

Vývojová stádia trestného činu mají zásadní význam pro celé trestní právo, protože umožňují odstupňovat trestní odpovědnost podle závažnosti jednání. Díky nim lze spravedlivěji reagovat na různé formy protiprávního jednání a zároveň působit preventivně. Tento institut tak plní jak represivní, tak preventivní funkci.